

Pristup obradi hrvatskih skladatelja u nastavi Glazbene kulture

---

Oršolić, Branimir

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:733473>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Muzička akademija u Puli

BRANIMIR ORŠOLIĆ

**PRISTUP OBRADI HRVATSKIH SKLADATELJA U NASTAVI
GLAZBENE KUTURE**

Diplomski rad

Pula, listopad 2022.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Muzička akademija u Puli

BRANIMIR ORŠOLIĆ

PRISTUP OBRADI HRVATSKIH SKLADATELJA U NASTAVI

GLAZBENE KULTURE

Diplomski rad

JMBAG: 0079051273, redoviti student

Studijski smjer: Glazbena pedagogija

Predmet: Metodika nastave glazbe

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Glazbena pedagogija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Sabina Vidulin

Pula, listopad 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani Branimir Oršolić kandidat za magistra glazbene pedagogije ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Branimir Oršolić

U Puli, 25. 10., 2022. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Branimir Oršolić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj Diplomski rad pod nazivom *Pristup obradi hrvatskih skladatelja u nastavi Glazbene kulture* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 25.10.2022. godine

Potpis

Branimir Oršolić

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Nastava glazbene kulture.....	2
1.1. Pregled karakteristika od početka devedesetih godina XX. stoljeća do 2005. godine.....	2
1.2. Pregled karakteristika u razdoblju od 2005. do 2022. godine.....	4
2. Istaknuti hrvatski skladatelji i njihovo stvaralaštvo.....	9
2.1. Djelovanje hrvatskih skladatelja u nastajanju hrvatske glazbe.....	9
2.2. Slušanje glazbe u nastavi glazbene kulture.....	10
3. Pregled pojedinih udžbenika glazbene kulture od 1990. do 2022. godine.....	13
3.1. Udžbenički kompleti u razdoblju od 1990. do 2000. godine izdavačke kuće <i>Školska knjiga</i> i <i>Znanje</i>.....	13
3.2. Udžbenički kompleti u razdoblju od 2000. do 2006. godine izdavačkih kuća <i>Znanje</i> i <i>Školska knjiga</i>.....	18
3.3. Pregled pojedinih udžbenika od 2006. do 2018. godine.....	24
3.4. Pregled pojedinih udžbenika iz 2019. i 2020. godine.....	35
4. Zaključak.....	45
5. Sažetak.....	46
Summary.....	46
6. Literatura.....	47

Uvod

Hrvatski skladatelji koji su djelovali potkraj 19og stoljeća te u 20. stoljeću svojim znanjem i skladanjem svojih glazbenih djela, pridonijeli su razvoju hrvatske glazbe. Svojim djelovanjem u spomenutom razdoblju napisali su prva hrvatska glazbena djela poput opere, operete, baleta, simfonijskih pjesama, kantata, moteta i solopjesama. Iz navedenog razloga zaslužuju da se obrati pažnja na njihovo stvaralaštvo u nastavi Glazbene kulture.

Zanimanje za temu Pristup obradi hrvatskih skladatelja u nastavi glazbene kulture koja je naslov ovog diplomskog rada proizašla je iz teme završnog rada u kojem sam pisao o životu i stvaralaštvu hrvatskog skladatelja Srećka Albinia. Inspiriran temom završnog rada zanimalo me koliko su ostali hrvatski skladatelji zastupljeni u nastavi glazbene kulture kroz slušanje umjetničke glazbe i koji su skladatelji najčešće zastupljeni.

Diplomski rad sastoji se od tri djela. Prvi dio prikazuje povijesni presjek glazbene nastave od osamostaljenja Hrvatske države do danas. Donosi pregled kako se školstvo mijenjalo kroz reforme i promjene koje su utjecale na njegov razvoj. Drugi dio predstavlja istaknute hrvatske skladatelje koji se najčešće ističu u udžbenicima, što ne znači da skladatelji koji nisu spomenuti ne zaslužuju da se na njih obrati pozornost. Treći dio je usredotočen na temu diplomskog rada u kojem donosim analizu udžbenika koji su se koristili u nastavi glazbene kulture izdanih od 90ih godina prošloga stoljeća do 2022. godine.

Kroz diplomski rad prikazati ću zastupljenost hrvatskih skladatelja u udžbenicima glazbene kulture od petog do osmog razreda osnovne škole. Analizom udžbenika ćemo uvidjeti do kojih je promjena došlo u popisu skladatelja i njihovih glazbenih djela te u kojoj su mjeri zastupljeni.

1. Nastava glazbene kulture

1.1. Pregled karakteristika od početka devedesetih godina XX. stoljeća do 2005. godine

Domovinski je rat obilježio 90-e godine 20. stoljeća. U Domovinskome je ratu velik broj poginulih, a oni preživjeli raseljavaju se po krajevima zemlje koji nisu zahvaćeni ratom (Istra) ili izvan granica Republike Hrvatske. U tome periodu, u kojemu se Republika Hrvatska borila za svoju neovisnost, samostalnost i integritet, mijenja se svijest građana i cjelokupna ideologija koja je zahvatila i školstvo.

Duraković (2015.) navodi da je nakon osamostaljenja države glavna zadaća školstva bila deideologizacija škole, ciljeva i zadataka odgoja i obrazovanja koja se temeljila na uvjerenju da je politizacija u bivšem sustavu vodila jedinstvu mladih ljudi.

Na vlast dolazi novo političko vodstvo koje promiče domoljublje i demokraciju, odnosno sve ono što nije zagovarao bivši sustav. Predmet Glazbena kultura dobiva nove ciljeve i zadaće, više se uči tradicionalna glazba Hrvatske, a pažnja je usmjerena na domoljublje i europsko povezivanje. Učenike se odgajalo u novome duhu, usmjeravalo ih se da prate nove glazbene sadržaje putem medija i glazbenih priredbi u svojoj sredini.

Prema Duraković (2015.) osnovni ciljevi i zadaće nastave Glazbene kulture u periodu od 1991. do 1995. godine nisu bitno promijenjeni. Sat se Glazbene kulture u sedmome i osmome razredu odvijao jednom tjedno kao i danas, a u petome i šestome razredu dva puta tjedno što je kasnije ponovno vraćeno na jedan sat tjedno. U ciljevima je nastave bilo vokalno i instrumentalno muziciranje učenika, upoznavanje glazbenih djela te stvaranje kritičkoga mišljenja. Sadržaj je nastave Glazbene kulture bio prenatrpan za jedan sat tjedne nastave. Najveća izmjena koja se dogodila u nastavi Glazbene kulture je promjena u izboru pjesama. Pjesme su bile više duhovne i domoljubne tematike, a njima se poticala ljubav prema domovini, zajedništvu i jedinstvu.

U programu iz 1995. i 1999. nisu vidljive značajne promjene, sve se temeljilo na istim ciljevima i zadaćama propisanih u prijašnjim nastavnim programima. Promjene koje su se dogodile odnosile su se na broj sati koji se uglavnom smanjivao, a količina gradiva ostala je ista. Nije došlo do unaprjeđivanja nastave Glazbene kulture. (Vidulin, Plavšić, Žauhar, 2020.)

Prema Vidulin (2014.) problem je bio što se nastava Glazbene kulture temeljila na konceptu nastave koja je imala dva sata tjedno. Kroz glavne aktivnosti na satu – pjevanje, sviranje, opismenjavanje, stvaralaštvo, slušanje i upoznavanje glazbe nisu se postigli određeni rezultati niti ispunili postavljeni ciljevi zbog maloga broja sati i zastarjelih zadataka poput glazbenoga opismenjivanja učenika.

Svrha je predmeta Glazbene kulture u osnovnoj školi bila da kod učenika razvije sposobnost izražavanja zvukovnim sredstvima, upoznavanje različitih elemenata i mogućnosti glazbenoga govora te upoznavanje određenoga broja odabranih glazbenih ostvarenja s područja narodnoga i umjetničkoga stvaralaštva. (Nastavni plan i program, 1999.)

Rojko (1996) ističe da nastava Glazbene kulture treba za svrhu imati estetski odgoj učenika u područjima gdje je to bilo moguće, primjerice u području slušanja glazbe. U vrijeme kada se počela razvijati elektronika i glazbeni mediji, bilo je moguće doći do glazbenih primjera te se moglo omogućiti učeniku slušanje i upoznavanje umjetničke glazbe pomoću kojih bi učenik još više napredovao.

Iako su se određene odluke donosile u školstvu, do kraja 90-ih godina 20. stoljeća ništa se bitno nije promijenilo od početka 90-ih. U školu su dolazile nove generacije, svijet se mijenjao, krenuo je u novome smjeru, novo stoljeće donijelo je veliki napredak u tehnologiji, a škola i dalje vapi za promjenama.

Vidulin-Orbanić (2001, 21) ističe da bi obrazovanje trebalo „pokrenuti i usmjeriti mišljenje i djelovanje učenika i omogućiti razvoj specifičnih učenikovih potencijala. Sudjelovanje u različitim okolnostima potaknut će njegov intelektualni, emocionalni, moralni, tjelesni i duhovni razvoj, jer razum, pamćenje, mašta, emocije i volja pri psihofizičkom razvitku učenika pokreću čitav sustav spoznaja i oblikuju njihov osjećaj vrijednosti i kulturu.“ Ista autorica navodi kako početkom 21. stoljeća još uvijek dominira integrativni model u nastavi Glazbene kulture, a planovi i programi koji su se do tada izdavali uglavnom su se prepisivali i nisu donosili bitne promjene. Težnja je bila usmjerena prema recepcijskome modelu koji je bio daleko od toga da se krene primjenjivati u nastavi. Integrativni model imao je dosta propusta i nelogičnosti, stoga je nužno bilo drugačije koncipirati nastavu Glazbene kulture.

Rojko (2012) ističe kako je nastavni plan i program iz 1995. i 1999. godine htio veliku količinu različitoga gradiva i informacija obraditi u malome broju sati. Broj je sati bio premalen da bi se sve gradivo kvalitetno obradilo, program je bio zatvoren i učitelju nije nudio puno slobode i kreativnosti.

Okvirnim je planom i programom koji je izašao 2002. godine namjera bila rasteretiti učenika, ali nije donio nikakve bitne promjene. Sadržaj gradiva nije se promijenio, sastojao se od dva djela: obavezni i neobavezni dio. Sadržaj nije obogaćivao učenika, nije doprinio njegovome estetskom odgoju. (Vidulin-Orbanić, 2002)

Ipak novim reformama koje su nastupile od 2002. pa do 2006. godine, dolazi do velikih promjena te se školstvo uvelike unaprjeđuje. Zahvaljujući timovima stručnjaka, znanstvenika i pedagoga koji su duži niz vremena osluškivali, pratili, eksperimentirali primjećuje se pomak koji je tek trebao zaživjeti u praksi. Taj je period itekako važan jer se dogodio veliki pomak u nastavi Glazbene kulture što je rezultiralo konkretnim reformama. Promjene su donijele jedan novi pravac u nastavi Glazbene kulture i u njezinim ciljevima koji učenikove potrebe stavlja u središte predmeta.

1.2. Pregled karakteristika u razdoblju od 2005. do 2022. godine

Od 2005. godine u Hrvatskoj je pokrenuta reforma *Hrvatski nacionalni obrazovni standard* ili skraćeno HNOS, koja je nakon eksperimentalne provedbe zaživjela u praksi od 2006. godine. Ovom se reformom htjelo rasteretiti učenika i olakšati njegovo obrazovanje, a tim je povodom izrađen *Nastavni plan i program* (2006). Cilj je odgoja i obrazovanja bio osigurati sustavan način učenja, poticati te kontinuirano unaprjeđivati intelektualni, estetski, društveni, moralni i duhovni razvoj. Stvoriti mogućnost da svako dijete uči i bude uspješno, osposobiti učenika za učenje i pomoći pri učenju, pripremiti učenika za životne izazove te ga poučiti životnim vrijednostima (Nastavni plan i program, 2006).

Odgojno-obrazovni rad u školi uključuje redovitu i dopunsku nastavu koja za cilj ima pomoći učenicima koji slabije prate redovnu nastavu. Izbornu nastavu kojom se omogućuje učeniku da se u potpunosti ostvari u izbornim predmetima te dodatni rad koji pruža darovitim učenicima da se ostvare u onim područjima u kojima su najbolji. Nastavni plan i program ne izostavlja rad s darovitim učenicima, već pronalazi način kako da i oni dođu do izražaja. (Nastavni plan i program, 2006).

Dio su nove reforme i izvannastavne aktivnosti koje učitelju pružaju potpunu slobodu u radu s učenicima izvan redovne nastave. Izvan učionička nastava uključuje terensku nastavu, ekskurziju i školu u prirodi (Nastavni plan i program, 2006).

Pažnja se usmjerava na učenike s teškoćama u razvoju, koji zahtijevaju lakši program u odnosu na druge učenike. Ovisno o situaciji u razredu i potrebama učenika s poteškoćama u

razvoju, treba osmisлити posebni program koji učenik može pratiti (Nastavni plan i program, 2006).

Prema Rojku (2005) novi je nastavni plan i program (2006) rasteretio nastavu Glazbene kulture, koji za glavnu aktivnost na satu ima slušanje glazbe. Za razliku od nastavnoga programa koji je izašao 1995. i 1999. te okvirnim planom i programom 2002., nastavni plan i program iz 2006. godine bio je realan i ostvariv. Opismenjavanje je učenika izbačeno iz nastave Glazbene kulture, a pjesme se uče pjevati po sluhu. Novi je program dozvolio da glazba dođe do samoga učenika kroz slušanje glazbe i pjevanje. Promjene koje su uslijedile unijele su u razred potpuno novu atmosferu i novi način obrade nastavnoga sata. Nastavni plan i program uključuje učenika u nastavni sat kroz aktivnost i razgovor, potiče učenika da sam zaključuje i komentira te uvodi učenika u nastavu Glazbene kulture.

Godine 2010. objavljen je *Nacionalni okvirni kurikulum* Republike Hrvatske za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje. Kurikulum dolazi od latinske riječi „*Curriculum*“, što u prijevodu znači tijek ili slijed. „Nacionalni okvirni kurikulum temeljni je dokument u kojemu su prikazane sastavnice: vrijednosti, ciljevi, načela, sadržaj i opći ciljevi odgojno-obrazovnih područja, vrjednovanje učeničkih postignuća te vrjednovanje i samovrjednovanje ostvarivanja nacionalnog kurikuluma.“(Nacionalni okvirni kurikulum, 2011.)

Nacionalni je okvirni kurikulum glavni temelj obrazovanja u Hrvatskoj, koji za cilj ima razvijati ono najbolje kod učenika kroz cjeloživotno obrazovanje. Nacionalnim se kurikulumom utvrđuju načela, vrijednosti, općeobrazovni ciljevi i sadržaji svih aktivnosti i programa, pristupi i načini rada s djecom. U osnovnim i srednjim školama, odgoj i obrazovanje provodi se pomoću Nacionalnoga kurikuluma, nastavnih planova i programa i školskog kurikuluma (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011).

Prema Vidulin (2014) Nacionalni je okvirni kurikulum sačinjen od odgojno-obrazovnih ciljeva, odnosno podijeljen je na cikluse, a to su: predškolski odgoj, obvezno obrazovanje i srednjoškolsko obrazovanje. U toj je reformi, glazba pronašla svoj put te se određenim promjenama puno toga izmijenilo u odnosu na prethodne godine. Nastava Glazbene kulture počela se izvoditi prema otvorenome modelu, bila je usmjerena prema učeniku. Za cilj je imala odgojiti učenika tako da učenik može sam donositi kritičko mišljenje. Učenika treba uvesti u Glazbenu kulturu, treba usvojiti osnovne pojmove, vještine i znanja kako bio postao dio kulturnoga života svoga mjesta. Prema otvorenome modelu, u središte se stavlja slušanje i

poznavanje umjetničke glazbe, a sve se ostale aktivnosti stavljaju u drugi plan. Otvoreni je model učitelju dao veliku slobodu u planiranju i obradi nastavnoga gradiva u odnosu na potrebe učenika. Znanje koje učenik uspije usvojiti na nastavi Glazbene kulture, uvelike mu može pomoći u nekim izvanškolskim aktivnostima.

U umjetničkome smislu, na području Glazbene kulture, za odgojno-obrazovne ciljeve ima oplemenjivanje osjetilnoga, emocionalnog i kognitivnog iskustva učenika, kako bi učenik bio kreativan u stvaranju vlastitoga kritičkog mišljenja. Uz dostupnost informacija pomoću različitih medija, učenik može na lakši način doći do informacija koje mu mogu pomoći u njegovu napretku i razvijanju (Nacionalni okvirni kurikulum, 2011).

Odgojno-obrazovni ciljevi kurikulumu jesu: osigurati okruženje u kojemu osjetilno, emocionalno i kognitivno iskustvo umjetnosti oplemenjuje učenika, osposobiti ga za komunikaciju i interakciju, razvijati kreativnost kao metakompetenciju, omogućiti izražavanje osjećaja, stavova i vrijednosti.

Kao i svaka reforma, tako i ova reforma ima svoje nedostatke i propuste. Prema Svalini (2015) Nacionalni kurikulum u Hrvatskoj ima niz nedostataka zbog čega se nije mogla postići željena kvaliteta u izvođenju nastave. Trebao se izraditi kurikulum koji će u potpunosti zadovoljiti potrebe učenika i vremena u kojemu se učenik nalazi. Trebao je biti temelj rekonstruiranja nastave u školama, donijeti značajne promjene u odgoju i obrazovanju učenika.

Nova kurikularna reforma *Škola za život*, nakon eksperimentalnih početaka u pojedinim razredima i ciklusima, rezultirala je provođenjem zaključaka u svim razredima osnovne i srednje škole od školske godine 2019./2020.

Kurikularna je reforma rezultirala novim programom pod nazivom *Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (2019). Glazbena kultura ostvaruje temeljne odgojno-obrazovne vrijednosti i opće ciljeve odgoja i obrazovanja, koji su iskazani u *Okviru nacionalnoga kurikulumu*. Osim načela učenja i poučavanja navedena u NOK-u *Kurikulum predmeta Glazbena kultura* temelji se na četiri načela koja su međusobno povezana i proizlaze jedno iz drugoga. (*Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije*, 2019)

Glazbena kultura obuhvaća četiri načela: psihološko, kulturno-estetsko, sinkronično, interkulturalno. Ta načela proizlaze iz same glazbe, koja je sama po sebi otvorena, integrativna i interdisciplinarna. Odgojno-obrazovni ciljevi predmeta Glazbena kultura omogućuju učeniku

da upozna glazbenu umjetnost reprezentativnim ostvarenjima klasične, tradicijske i popularne glazbe, da osvijesti vrijednosti regionalne, nacionalne i europske baštine u kontekstu svjetske kulture, da stekne iskustva slobodnoga izražavanja i oblikovanja ideja, osjećaja i stavova (Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije, 2019).

Nastava Glazbene kulture obuhvaća domene koje su podijeljene na A, B i C domene. Kroz domene A i B učenik sluša i upoznaje glazbu, glazbom se izražava kroz sviranje, pjevanje, stvaralaštvo te sve skupa ujedinjuje u trećoj domeni – glazba u kontekstu, kojom se omogućuje spoj s drugim umjetnostima i područjima (Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije, 2019).

Nastava Glazbene kulture sadrži pet odgojno-obrazovnih ciklusa. U prvome odgojno-obrazovnome ciklusu B domena je naglašena jer učenici upoznaju obilježja tona i glazbeno-izražajnih sastavnica, dok se domenom A učenici uvode u svijet glazbe. Ishodi C domene ostvaruju se slušanjem i izražavanjem u sklopu domena A i B. U drugome odgojno-obrazovnom ciklusu domene A i B se potpuno izjednačavaju, dok se u C domeni učenici potiču na izravan susret s glazbom. U trećemu odgojno-obrazovnome ciklusu naglasak je na domeni A, slušanjem i upoznavanjem glazbe učenici stječu kompetencije razlikovanja u usporedbi glazbala, glasova, sastava, glazbenih oblika. Domene A i C se nadopunjuju, a B domena manje je izražena. U četvrtome i petom odgojno-obrazovnom ciklusu A domena se ostvaruje u C domeni te se međusobno nadopunjuju, a B se domena ostvaruje u aktivnostima i željama učenika (Kurikulum za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije, 2019).

Kurikulumom iz 2019. godine želi se razvijati svijest kod učenika o očuvanju povijesno-kulturne baštine te ga se priprema uvažavanje različitih kultura. Učenik se upoznaje s različitim vrstama glazbe, od klasične do popularne glazbe, usvaja osnovne elemente glazbenoga jezika i glazbene pismenosti. Glavna je svrha učeniku približiti glazbu i omogućiti kontakt s glazbom kako bi ju što bolje razumio i percipirao uz pomoć tehnologije koja postaje neizostavan dio same nastave. Nakon izlaska iz škole učenik bi trebao biti kompetentan član društva koji će sudjelovati u životu kulturnoga i glazbenog razvoja svoga grada. Važna je korelacija glazbene kulture s ostalim nastavnim predmetima, povezivanje sličnoga, odnosno zajedničkog i tako učenika naučiti kako učiti s razumijevanjem. Učenika treba navoditi da sam zaključuje te donosi vlastite zaključke i stavove, ali ne treba zaboraviti da je učitelj najvažnija karika u cijelome nastavnom procesu. Iz toga razloga, učitelj treba biti kompetentan i moći zadovoljiti potrebe

učenika i vremena u kojemu se učenik nalazi. Potrebno je cjeloživotno usavršavanje, kako bi učitelj bio u trendu, pratio sve promjene koje se događaju i usmjeravao učenika u skladu s njima.

U 90-im godinama 20. stoljeća hrvatsko je školstvo trebalo znatne promjene i reforme što je bilo teško provesti zbog Domovinskoga rata. Stanovništvo je bilo raseljeno te je nastavu bilo teško održavati u normalnim uvjetima. U tome razdoblju nije dolazilo do nikakvih promjena, školstvo je zaostajalo, a glavni je cilj bio deideologizacija školstva. Početkom 21. stoljeća dolazi do određenih promjena i novih razmišljanja stručnjaka, profesora i znanstvenika koji su pomoću reformi unaprijedili školstvo. Bitna je prekretnica u obrazovanju reforma *Hrvatski nacionalni obrazovni standard (HNOS)* kojom je školstvo krenulo u novome smjeru. Novi *Nastavni plan i program* donesen je 2006. godine. U tome je *Nastavnome planu i programu* učenik stavljen u središte samoga predmeta te se nastava odvija prema otvorenome modelu. Nastavni je sadržaj smanjen te je učenik rasterećen nepotrebnim sadržajem. U nastavi Glazbene kulture, glavna je aktivnost slušanje glazbe, a ostale su aktivnosti proizvoljne te ovise o procjeni učitelja. Nakon četiri godine donesen je novi dokument *Nacionalni okvirni kurikulum Republike Hrvatske za predškolski, osnovnoškolski i srednjoškolski odgoj i obrazovanje* koji postaje temelj obrazovanja te učenika priprema za cjeloživotno obrazovanje. Kurikularna reforma pod nazivom *Škola za život* uslijedila je 2019. Godine te ta reforma učenika želi pripremiti na življenje u raznolikome svijetu i različitim kulturama. Izlaskom iz škole učenik postaje dio društva u kojemu sudjeluje i doprinosi razvoju kulturnoga života svoga mjesta. U periodu od samostalnosti Hrvatske države do 2022. godine školstvo se bitno promijenilo u odnosu na 90-e godine prošloga stoljeća. Nastava je usmjerena prema učeniku i njegovome osobnom razvoju kako bi ga pripremila na život u multikulturalnome svijetu.

2. Istaknuti hrvatski skladatelji i njihovo stvaralaštvo

2.1. Djelovanje hrvatskih skladatelja u nastajanju hrvatske glazbe

U prvim godinama 19. stoljeća budi se ideja o sakupljanju narodnih napjeva i melosa koje treba biti zapisano i zabilježeno. Zahvaljujući zagrebačkom biskupu Maksimilijanu Vrhovcu i kasnije Đuri Arnoldu, hrvatske pjesme i napjevi se skupljaju u pjesmarice. Skupljanje narodnih napjeva svoj najveći vrhunac doseže u hrvatskom narodnom preporodu kada je pjesnik Stanko Vraz zapisao više od 300 narodnih pjesama. Hrvatski narodni preporod je jačao svijest narodnog identiteta i pripadnosti. U tome razdoblju nastaju dva glazbena oblika budnice i davorije, koje su bile posvećene domoljublju. Najznačajniji skladatelji iz toga razdoblja su: Vatroslav Lisinski, Franjo Pokorni, Ivan Padovac, Ferdo Livadić, Ferdo Rusan itd. Uz ova imena mnogi drugi skladatelji i umjetnici pridonosili su širenju hrvatskog narodnog preporoda, a među njima su bili: violinist Franjo Krežma, sopranistica Irma Murska i sopranistica Milka Trnina. U duhu domoljublja nastaje prva hrvatska opera *Ljubav i zloba* hrvatskog skladatelja Vatroslava Lisinskog. Nakon Lisinskog dolazi novo razdoblje Ivana pl. Zajca, koji je napisao najpoznatiju hrvatsku operu *Nikola Šubić Zrinski* i etnomuzikologa Franje Kuhača. Istaknuti hrvatski skladatelj, Ivan pl. Zajc je bio dirigent i ravnatelj zagrebačke Opere, a iza sebe je ostavio neizmjernu ostavštinu svojih djela zajedno sa Franjem Kuhačem koji je bio prvi hrvatski muzikolog (Stipčević,1997).

Među ovim velikanima bili su i drugi hrvatski skladatelji poput Vjenceslava Novaka, Blagoje Berse čije je najpoznatije djelo simfonijska pjesma *Sunčana polja*, Božidar Širola i kasno romantičarka Dora Pejačević koja je bila vrsna hrvatska pijanistica i skladateljica. Također treba spomenuti Matka Brajšu-Rašana koji je prikupljao Hrvatske narodne popijevke iz Istre. Na prijelazu između dva stoljeća, devetnaestog i dvadesetog stoljeća, ističe se Srećko Albini i njegova najpoznatija opereta „Barun Trenk“ koja je stekla popularnost diljem svijeta. Treba spomenuti Frana Lhotku koji je poznati po svome baletu *Davo u selu* i Jakova Gotovaca koji je napisao najpopularniju komičnu operu *Ero s onoga svijeta*. Na području vokalne glazbe ističe se Josip Hatze koji je na tome području bio plodonosan te je skladao veliki broj vokalnih skladbi među kojima se ističu solopjesme. Ivan Matetić-Ronjgov u svojim djelima koristi elemente istarske narodne glazbe te se služi elementima istarske narodne ljestvice. Dvadeseto stoljeće još su obilježili orguljaš Franjo Dugan stariji i Josip Štolcer Slavenski koji je iza sebe ostavio veliku riznicu svojih skladbi od kojih se ističe zbarska skladba „Voda zviru“ (Andreis,1989).

Ovo su neki od hrvatskih skladatelja koji su svojim djelima i radom obogatili početak nastajanja hrvatske glazbe. Svojim načinom skladanja nisu se razlikovali od ostalih europskih skladatelja te su na taj način napravili temelj hrvatskom glazbenom stvaralaštvu. Većina hrvatskih skladatelja su odlazili u inozemstvo na školovanje i dodatno se usavršavali. Poslije školovanja su se vraćali u domovinu kako bi doprinijeli povijesnom razvoju hrvatske glazbe. U samim počecima nije bilo lagano no zahvaljujući njihovim naporima polako se razvija hrvatska glazba. U razdoblju devetnaestog i dvadesetog stoljeća nastala su prva hrvatska glazbena djela poput opere, baleta, operete, simfonije, simfonijske pjesme, skladbe za klavir i solo instrumente, solopjesme i mnoge druge glazbene vrste. Svojim radom su zadužili nove generacije skladatelja koji su uslijedili poslije njih da svojim znanjem i radom doprinose novom razvoju hrvatske glazbe. Mnogo je skladatelja za kojih se tek kasnije saznalo zbog premalo izvora i ostavljenih materijala koji su vremenom izgubljeni poput skladatelja Boris Papandopulo.

Zbog svega što su hrvatski skladatelji ostavili u baštini, zaslužuju da se na njih usmjeri pozornost u nastavi glazbene kulture. Učenici trebaju biti informirani kako su nastajala neka od prvih hrvatskih djela koja su važna i ne manje vrijedna od europskih skladatelja. Glazba hrvatskih skladatelja je pomogla u stvaranju hrvatskog identiteta i oblikovanju hrvatske glazbene povijesti. Obradom hrvatskih skladatelja kroz slušanje glazbe i pjevanje u nastavi glazbene kulture, čuva ih se od zaborava i njihova ostavština se prenosi na nove generacije učenika.

2.2. Slušanje glazbe u nastavi glazbene kulture

Prema Vidulin, Plavšić i Žauhar (2020) slušanje glazbe u nastavi glazbene kulture pojavljuje se tek krajem dvadesetog stoljeća, prije toga pažnja je bila usmjerena na pjevanje i opismenjavanje učenika. Razvojem tehnologije i medija dolazimo do načina slušanja glazbe te se ona na taj način reproducira. Glazbu možemo slušati pasivno i aktivno. Aktivno slušanje glazbe je svjesno slušanje glazbe, dok kod pasivnog slušanja glazbe, pažnja je usmjerena na nešto drugo.

Kada glazbu slušamo aktivno, pažnju usmjeravamo na detalje, slušamo harmoniju, melodijski tijek, ritam, improvizacije koje se odvijaju unutar skladbe, razlikujemo dinamiku, tempa, zapravo sve ono što čini određenu skladbu, tj. glazbene elemente. Slušanjem glazbe, čovjek se emocionalno razvija i kulturno obrazuje.

Rojko (1996) navodi kako učenik treba biti pripremljen za slušanje glazbe u nastavi glazbene kulture. Učitelj treba uvesti učenika u glazbeno djelo kako bi se učenik skoncentrirao na ono što sluša i kako bi glazbeno djelo slušao s razumijevanjem.

Važno je učenika uvesti u sadržaj glazbenog djela, informirati ga o skladatelju, ili o nekim zanimljivim činjenicama vezano uz glazbeno djelo kako bi se učenik što više mogao poistovjetiti s glazbenim djelom ili sa samim skladateljem.

Slušanjem glazbe razvija se slušna koncentracija, razvija se sluh, razlikuju se boje instrumenata, glasova. Slušanjem učenici postaju kompetentni kritičari i poznavatelji klasične glazbe (Nastavni plan i program, 2006).

Promjene i reforme koje su nastupile poslije 2006. godine znatno su promijenile nastavu glazbene kulture. Prema nastavnom planu i programu iz 2006. godine učenici na kraju osnovnoškolskog obrazovanja trebaju biti kompetentni kritičari umjetničke glazbe ali i glazbe koja ih okružuje.

Prema Vidulin, Plavšić i Žauhar (2022.) u *Kurikulumu nastavnog predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (2019.) ili skraćeno *Predmetni kurikulum* slušanje i upoznavanje glazbe zastupljeno je u svim odgojno-obrazovnim ciklusima osnovne škole. Prvi ciklus obuhvaća prvi i drugi razred, drugi ciklus treći i četvrti razred, a treći ciklus obuhvaća šesti, sedmi i osmi razred osnovne škole. Uz cikluse u nastavi glazbene kulture zastupljene su domene A, B i C. Kroz domenu A učenici se upoznaju s glazbom kroz audio i videozapise, domenom B učenici se izražavaju glazbom kroz sviranje, pjevanje dok domena C ujedinjuje domenu A i C. U prvom odgojno-obrazovnom ciklusu kroz domenu A učenici se u prvom razredu uvode u svijet glazbe, a do kraja drugog razreda prepoznaju, razlikuju i uspoređuju osnovna obilježja glazbe kao što su dinamika, tempo, karakter, ugođaj, melodija, metar i izvođači, domena B je jednako zastupljena kao i domena A, a u domeni C ujedinjuje domenu A i B. U drugom obrazovnom-odgojnom ciklusu u domeni A izoštrava se slušno iskustvo učenika gdje učenici upoznaju glazbala, instrumentalne i vokalne skupine te pjevačke glasove. U ovome odgojnom-obrazovnom ciklusu domena A i B su izjednačene, dok se domena C ostvaruje u domeni A i B kroz upoznavanje hrvatske tradicijske glazbe. U trećem odgojnom-obrazovnom ciklusu kroz domene A i B učenici usvajaju obilježja vokalne glazbe, vokalno-instrumentalne glazbe, glazbene-scenske glazbe, glazbenih-stilskih razdoblja, pravaca 20. i 21. stoljeća, popularnih žanrova. Domena C se ostvaruje kroz poznavanje tradicijske glazbe svih zavičaja Hrvatske. Slušanje glazbe prema standardnom obliku usmjereno je na postavljanje pitanja kojima se učenike zainteresira da aktivno slušaju, analiziraju i prate glazbeno djelo. Ovaj pristup je metodički razrađen te se provodi u nastavi glazbene kulture. Iste autorice navode

kako prema novom Predmetnom kurikulumu (2019) opažanje, slušno identificiranje i razlikovanje glazbeno-izražajnih sastavnica postupno usvaja kroz cikluse ovisno o tome koliko su učenici prije toga usvojili. Učitelj samostalno bira glazbena djela koja će obraditi na satu glazbene kulture što uključuje dob učenika. Prema spoznajnom pristupu učenici glazbu analiziraju, kroz slušanje, stječu nova glazbena znanja i umijeća, tumače glazbu koju slušaju ali na taj način zapostavljaju emocionalni dio kroz koji bi trebali prvenstveno doživjeti glazbu. Za razliku od spoznajnog slušanja glazbe kroz spoznajno-emocionalno slušanje glazbe učenici upoznaju i poistovjećuju s životom skladatelja i njegovim radom, te doživljavaju, proživljavaju i prihvaćaju glazbeno djelo.

U nastavi glazbene kulture koriste se udžbenici koji su popratni materijal u izvedbi nastavnog sata. Prema *Zakonu o udžbenicima i drugim obrazovnim materijalima za osnovnu školu i srednju školu* iz 2018. godine udžbenik je obavezni materijal u svim predmetima osim u predmetima s pretežno odgojnom komponentom kao što su likovna kultura, glazbena kultura, tehnička kultura i tjelesno zdravstvena kultura. Sadržaj udžbenika treba omogućavati učeniku samostalno učenje i stjecanje različitih znanja i vještina, može biti izdan u tiskanom ili elektroničkom obliku (NN 116/2018). Prema Rojku (2012.) namjena udžbenika u nastavi je za samostalnu uporabu radi stjecanja znanja što ne vrijedi za područja u kojima se stječu umijeća kao što je predmet Glazbena kultura. U nastavi Glazbene kulture udžbenik je suvišan iz razloga što se učenik samostalno ne koristi udžbenikom i ne služi mu za razvijanje vlastitog umijeća. Svo gradivo koje je potrebno za nastavu Glazbene kulture od petog do osmog razreda stane u jedan udžbenik te bi se na taj način dodatno rasteretilo učenika.

Prema Popović i Gigić Karl (2019) udžbenici koji se koriste u nastavi glazbene kulture treba drugačije konceptirati od drugih udžbenika jer se glazbu upoznaje kroz slušanje. Udžbenici koji se koriste u nastavi sadrže dobre i loše karakteristike. Dobra strana je da su udžbenici u velikoj mjeri usklađeni s *Nastavnim planom i programom* iz 2006. godine iako postoje mala odstupanja. Udžbenici sadrže veliki broj pjesama dok su materijali za slušanje glazbe opširni što zahtjeva puno vremena kako bi što bolje obradili u nastavi glazbene kulture.

U poglavlju koje slijedi upoznat ćemo se s udžbenicima koji su se koristili u nastavi Glazbene kulture od devedesetih godina prošloga stoljeća do udžbenika koji se koriste danas. Iz udžbenika koji su se koristili u spomenutom razdoblju analizirat ćemo zastupljenost hrvatskih skladatelja u nastavi glazbene kulture od petog do osmog razreda. Uvidjeti ćemo kako se zastupljenost hrvatskih skladatelja u udžbenicima kroz određene reforme u školstvu mijenjala

3. Pregled pojedinih udžbenika glazbene kulture od 1990. do 2022. godine

3.1. Udžbenički kompleti u razdoblju od 1990. do 2000. godine izdavačke kuće *Školska knjiga* i *Znanje*

U nastavku slijedi pregled udžbenika različitih izdavača i izdanja koji su se koristili i koji se koriste u nastavi Glazbene kulture u osnovnoj školi. Udžbenike koje smo analizirali uzeli smo proizvoljno od izdavača: *Školska knjiga*, *Znanje*, *Profil* i *Profil-Klett*. Analizirali smo udžbenike za učenike od petoga do osmoga razreda osnovne škole istoga izdavača od 1993. do 2022. godine. Komplete udžbenika nisu pisali isti autori niti je naziv udžbenika bio identičan ukoliko se prati vertikalna od petoga do osmoga razreda. Zbog nedostupnosti pojedinih udžbenika koji su pripadali kompletu, neki od udžbenika koje smo analizirani nisu tiskani iste godine. Budući da se u udžbenicima nalaze podaci o europskoj i hrvatskoj umjetničkoj glazbi, namjera je diplomskoga rada bila analizirati kolika je zastupljenost hrvatskih skladatelja u udžbenicima za nastavu Glazbene kulture i koji su skladatelji navedeni u udžbenicima. Nakon provedene analize udžbeničkih kompleta uočavamo da su hrvatski skladatelji u puno manjoj mjeri zastupljeni od europskih skladatelja.

U radu su u tablicama izdvojeni i hrvatski skladatelji te je prikazana njihova zastupljenost kroz aktivnosti slušanja glazbe i upoznavanja glazbene literature. U tablicama su prikazani skladatelji koji su bili dijelom nastavne građe u nastavi Glazbene kulture. Također prikazali smo do kojih je promjena dolazilo u izboru djela određenih skladatelja i koji su novi skladatelji našli svoje mjesto u udžbenicima, a prethodno nisu bili zastupljeni. Analizom je utvrđen popis hrvatskih skladatelja, ali je izostavljen dio pod nazivom Hrvatska folklorna glazba. Hrvatska folklorna glazba, kao cjelina koja se obrađuje od petoga razreda, uvodi se slobodnim redoslijedom po razredima po načelu zavičajnosti. Učitelj sam bira u kojemu će razredu obraditi određenu regiju. Iz toga je razloga Hrvatska folklorna glazba izostavljena u ovome radu.

U tablicama koje donosimo vidljiv je popis hrvatskih skladatelja koji se nalaze u udžbenicima:

- *Glazba za nas (Školska knjiga)*, 1995.
- *Živimo s glazbom (Školska knjiga)*, 1995.
- *Muzicirajmo zajedno (Školska knjiga)*, 1994.
- *Glazbeni susreti (Školska knjiga)*, 1995.
- *Pjevajte i svirajte (Znanje)*, 1996.
- *Iz svijeta glazbe (Znanje)*, 1996.

U nastavku slijedi analiza udžbenika i popis skladatelja koji su zastupljeni u udžbeničkim kompletima.

Tablica 1: Analiza udžbenika za peti razred osnovne škole *Glazba za nas* (1995), autora Stjepana Novačića i Rajka Ećimovića (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Emil Cossetto	<i>Folklorni koncert</i>
Vinko Žganec	<i>Vehni, vehni, fijolica</i>
Josip Štolcer-Slavenski	<i>Voda zviru</i>
Ivan Matetić-Ronjgov	<i>Ćaće moj</i>
Slavko Zlatić	<i>Varijacije na narodnu temu</i>
Ivo Lhotka-Kalinski	<i>Po dragome kraju</i>
Natko Devčić	<i>Istarska suita</i>
Rudolf Matz	<i>Elegija i humoreska</i>
Jakov Gotovac	<i>Simfonijsko kolo</i>

Iz tablice 1 uočavamo da je u udžbeniku navedeno devet hrvatskih skladatelja koji su rođeni u 20. stoljeću, osim Jakova Gotovca koji je rođen pred sam kraj 19. stoljeća, ali je djelovao u 20. stoljeću. Djela ovih skladatelja bogata su elementima narodnoga folkloru. U udžbeniku su navedene zbarske skladbe, solopjesma i skladbe za orkestar.

Tablica 2: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne škole *Živimo s glazbom* (1995), autora Stjepana Novačića i Adalberta Markovića (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Franjo Dugan ml.	<i>Zahvalnica</i>
Ivan Lukačić	<i>Ex ore infantium</i>
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Jakov Gotovac	<i>Koleda</i>
Milo Cipra	<i>Kantata o čovjeku</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Ribar</i>

Iz tablice 2 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja u udžbeniku zastupljeno njih šest. Ivan Lukačić barokni je skladatelj rođen krajem 16. stoljeća. Poznat je po motetu *Ex ore infantium* koji je skladan za zbor te je duhovnoga sadržaja. Vatroslav Lisinski jedan je od najpoznatijih hrvatskih skladatelja, napisao je prvu hrvatsku operu *Ljubav i zloba*. Djelovao je za vrijeme Ilirskoga pokreta i postavio je temelje nacionalnoj operi, a solopjesmu *Ribar* napisao je za muški glas tenor. Jakov Gotovac skladatelj je hrvatske opere *Ero s onoga svijeta* i vokalno-instrumentalne skladbe *Koleda*. U skladbi *Koleda* upotrebljava narodne napjeve koji su se koristili u običajima čestitanja za Novu godinu. Franjo Dugan ml. skladao je zbornu skladbu *Zahvalnica* koja je pisana za mješoviti zbor. U svojoj se skladbi služi starim slavenskim napjevima koji su se pjevali u različitim godišnjim dobima. *Kantata o čovjeku* pisana je za zbor i orkestar. Skladba ima četiri stavka, a u sebi sadrži tematiku slobode i ravnopravnosti. Skladba *Kantata o čovjeku* djelo je Mila Cipre koji je rođen početkom 20. Stoljeća kao i ostali skladatelji u tablici, osim Lukačića koji je barokni skladatelj i Lisinskoga koji je djelovao krajem 19. stoljeća.

Tablica 3: Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne škole *Muzicirajmo zajedno* (1994), autora Branka Rakijaša i Smiljke Ećimović-Žganjer (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Blagoje Bersa	<i>Sunčana polja</i>
Stjepan Šulek	<i>II. Simfonija</i>
Julije Njikoš	<i>Pjesma bez riječi</i>
Blagoje Bersa	<i>Idila</i>
Fran Lhotka	<i>Đavo u selu</i>
Krešimir Baranović	<i>Licitarsko srce</i>
Stjepan Šulek	<i>II. Simfonija (Finale)</i>
Branko Rakijaš	<i>Zvezdane noći III. Stavak (gudački kvartet)</i>
Ruben Radica	<i>Četiri dramatska epigrama za klavirski kvintet</i>

U tablici 3 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih devet i svi su rođeni krajem 19. i početkom 20. stoljeća. U tablici se nalaze simfonijske pjesme: *Idila* i *Sunčana polja*. Te su skladbe pisane za orkestar, a skladatelj je Blagoje Bersa rođen krajem 19. stoljeća. Blagoje Bersa poznat je po orkestralnim djelima, operama i simfonijskim pjesmama. Skladatelji koji su rođeni na prijelazu dva stoljeća jesu Fran Lhotka i Krešimir Baranović. Fran Lhotka poznat je po baletu *Đavouselu* u kojemu se služi narodnim melosom, a Krešimir Baranović piše

balet *Licitarsko srce* i sadržaj temelji na ljubavnoj priči. To je glazbeno djelo temelj hrvatske baletne glazbe. Skladatelji rođeni u 20. stoljeću su: Stjepan Šulek, Branko Rakijaš, Ruben Radica. Stjepan Šulek je violinist, skladatelj i dirigent koji je napisao *II. simfoniju*, djelo za orkestar koji ima četiri stavka. Ruben Radica je predstavnik avangardnoga smjera u Hrvatskoj, pisao je instrumentalna i vokalna djela. Branko Rakijaš djelo *Zvezdane noći* piše za gudački sastav, točnije kvartet u kojemu glazbom opisuje prirodu i rodni kraj.

Tablica 4: Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne škole *Muzicirajmo zajedno* (1994), autora Branka Rakijaša i Smiljke Ećimović-Žganjer (Zagreb: Školska knjiga)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Vatroslav Lisinski	<i>Porin</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Nikola Šubić Zrinski</i>
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Ivo Tijardović	<i>Mala Floramye</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i>
Milo Cipra	<i>Kantata o čovjeku</i>
Bruno Bjelinski	<i>I. Simfonija</i>
Milko Kelemen	<i>Skolion</i>
Branimir Sakač	<i>Svemirski pejzaž</i>
Béla Bartók	<i>Muzika za žičane instrumente, udaraljke i čelestu</i>

Iz tablice 4 uočavamo da je devet hrvatskih skladatelja uvršteno u udžbenik. Skladbe koje su izabrane jesu glazbeno-scenska djela poput opera, opereta i mjuzikla te instrumentalna djela poput simfonije. Predlažu se i djela suvremene glazbe koja sadrže elemente dodekafonije, serijalne glazbe i sintetske glazbe čiji su predstavnici Bruno Bjelinski, Milko Kelemen, Branimir Sakač. Skladatelji su suvremene glazbe djelovali u 20. stoljeću po uzoru na europske skladatelje koji su tada razvijali nove smjerove u glazbi. U osmome se razredu posebno obrađuju vokalna glazbena djela, vokalno-instrumentalna djela i vokalno-instrumentalna scenska djela. Prema nastavnome planu i programu obrađuje se glazbeno-scenska vrsta opera. Primjeri za operu koji se nalaze u udžbeniku jesu: *Porin*, *Nikola Šubić Zrinski* i *Ero s onoga svijeta*. Poznata je opereta hrvatskoga skladatelja Ive Tijardovića *Mala Floramye*. Tijardović je rođen pred kraj 19. stoljeća u Splitu. Opereta je napisana u tri čina, a u sebi sadrži motive

mediteranskoga folkloru. Alfi Kabiljo, rođen u Zagrebu, napisao je mjuzikl *Jalta, Jalta* – prvi hrvatski mjuzikl.

Iz navedenih tablica možemo zaključiti da se u glazbenoj aktivnosti slušanja glazbe obrađuju hrvatski skladatelji koji su djelovali krajem 19. i tijekom 20. stoljeća. Zbog opsega gradiva u udžbenicima su navedeni samo najpoznatiji skladatelji toga vremena, iako u tome periodu postoji mnoštvo skladatelja koji su pridonosili razvoju hrvatske glazbe. Autori udžbenika odabrali su poznatija djela skladatelja. Analizom udžbenika, u poglavlju slušanja glazbe, skladatelji koji su navedeni opisani su u jednoj ili dvije rečenice, a podatci o djelu i sadržaj djela gotovo da nisu ni navedeni. U nastavku slijedi novi komplet udžbenika od izdavačke kuće *Znanje*.

U analizi udžbenika za peti i šesti razred osnovne škole *Pjevajte i svirajte* (1996), autora Josipa Završkog, Nikše Njirića, Lovre Županovića (Zagreb: *Znanje*) utvrđeno je da u području slušanja glazbe nema nijednoga hrvatskog skladatelja.

Tablica 5: Analiza udžbenika za sedmi i osmi razred osnovne škole *Glazbeni susreti* (1995) autora Josipa Završkog, Nikše Njirića, Lovre Županovića (Zagreb: *Znanje*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Nikola Šubić Zrinski</i>
Blagoje Bersa	<i>Sunčana polja</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i>

Iz tablice 5 uočavamo da se učenici sedmoga i osmoga razreda upoznaju s tek četiri hrvatska skladatelja. Skladatelji pripadaju 19. i 20. stoljeću. Ivan pl. Zajc s operom *Nikola Šubić Zrinski* i Jakov Gotovac s operom *Ero s onoga svijeta*, Blagoje Bersa sa simfonijskom pjesmom *Sunčana polja* i Alfi Kabiljo s mjuziklom *Jalta, Jalta*.

Analizom udžbenika za peti i šesti razred izdavačke kuće *Znanje*, u kojemu je tiskano gradivo za dva razreda osnovne škole, ne nalazimo ni jedan slušni primjer. Udžbenik se više orijentira na teorijsko gradivo, na glazbeno opismenjivanje i pjevanje. U udžbeniku za sedmi i osmi razred vidljivo je (tablica 5) svega nekoliko hrvatskih skladatelja i to u dijelu udžbenika za osmi razred. U osmome se razredu uče glazbeno-scenske vrste i djela koja su obilježila hrvatsku povijest.

Iz prethodnih tablica (1–5) zaključujemo da izdavačka kuća *Školska knjiga* u svojim udžbenicima ima veću zastupljenost hrvatskih skladatelja, nego izdavačka kuća *Znanje*. Nakladnik *Školska knjiga* ima puno veći izbor primjera za slušanje, dok se nakladnik *Znanje* više referira na teorijski dio, glazbeno opismenjivanje i pjevanje.

3.2. Udžbenički kompleti u razdoblju od 2000. do 2006. godine izdavačkih kuća *Znanje* i *Školska knjiga*

Od 2000. godine, a najviše od 2003. pa do 2006. godine dolazi do određenih promjena, odnosno reformi obrazovanja od kojih je najznačajnija reforma *Hrvatski nacionalni obrazovni standard* na osnovu koje je izrađen Nastavni plan i program (2006). U nastavku ovoga rada slijedi analiza udžbenika koji su bili u uporabi do 2006. godine. U tablicama se nalazi popis skladatelja zastupljenih u udžbeničkim kompletima u razdoblju od 2000. godine do 2006. godine. Kroz tablice ćemo primijetiti prisutnost većega broja hrvatskih skladatelja u udžbeničkim kompletima u odnosu na period od 1990. godine do 2000. godine. U izdanjima udžbenika izdavačke kuće *Znanje* i *Školska knjiga*, koji su analizirani, pojavljuju se hrvatski skladatelji koji u prethodnome razdoblju nisu bili zastupljeni kao i njihova djela te se uočava mali pomak u njihovoj zastupljenosti. Analizom je udžbenika utvrđen popis skladatelja koji se obrađivao u primjerima za slušanje glazbe i upoznavanje glazbene literature. U tablicama koje donosimo vidljiv je popis hrvatskih skladatelja koji se nalaze u udžbenicima :

- *Glazba i radost 6 (Znanje)*, 2003.
- *Glazba i radost 7 (Znanje)*, 2002.
- *Glazba i radost 8 (Znanje)*, 2003.
- *Glazba i ti 1 (Školska knjiga)* 2006.
- *Glazba i ti 2 (Školska knjiga)* 2004.
- *Glazba i ti 3 (Školska knjiga)* 2004.
- *Glazba i ti 4 (Školska knjiga)* 2004.

U nastavku slijedi analiza udžbenika i popis skladatelja koji su zastupljeni u udžbeničkim kompletima. Prvi je komplet koji slijedi od nakladničke kuće *Znanje*. Taj komplet nije potpun pa su analizirani udžbenici od šestoga do osmoga razreda. Budući da smo udžbenike uzimali proizvoljno, udžbenik za peti razred koji nije bio dostupan izostavljen je iz analize.

Tablica 6: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne škole *Glazba i radost 6* (2003.), autora Adalberta Markovića i Rajka Ećimovića (Zagreb: *Znanje*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Ivan Mane Jarnović	<i>Rondo, 10. koncert za violinu i orkestar</i>
Bruno Bjelinski	<i>Varijacije na samoborski napjev</i>
Božidar Kunc	<i>Mlado Lišće - Draga priča</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Ribar</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Domovini i ljubavi, Lastavicam</i>
Josip Štolcer Slavenski	<i>Pjesme moje majke</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Večer – idila za orkestar</i>

Iz tablice 6 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih sedam. U udžbeniku su prisutni Vatroslav Lisinski koji je napisao solopjesmu za muški glas *Ribar*, Ivan pl. Zajc sa solopjesmom za muški glas *Domovini i ljubavi* te solopjesmom za ženski glas *Lastavicam*. Bruno Bjelinski napisao je *Varijacije* na samoborski napjev. Štolcer Slavenski prisutan je s pjesmama iz ciklusa *Pjesme moje majke*, najpoznatije međimurske pjesme inspirirane međimurskim melosom, a Božidar Kunc sa svojom sonatom za violinu i klavir *Mlado lišće*. Ivan Mane Jarnović, dubrovački skladatelj i violinist reprezentiran je sa svojim djelom *Rondo* iz 10. koncerta za violinu i orkestar.

Tablica 7: Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne škole *Glazba i radost 7* (2002.), autora Adalberta Markovića i Rajka Ećimovića (Zagreb: *Znanje*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Jakov Gotovac	<i>Majka uz kolijevku</i>
Ivan Lukačić	<i>Ex ore infantium</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Prostim zrakom ptica leti</i>
Luka Sorkočević	<i>7. simfonija u G-duru, I. stavak</i>
Anđelko Klobučar	<i>Toccatu III za orgulje</i>

Iz tablice 7 uočavamo da je u udžbenik uvedeno pet hrvatskih skladatelja. Ranije spominjani Jakov Gotovac sa zbornom pjesmom *Majka uz kolijevku*, Ivan Lukačić sa svojim motetom *Ex ore infantium*, Vatroslav Lisinski sa zbornom pjesmom *Prostim zrakom ptica leti*

koja spada u davorije koje su pisane za vrijeme Ilirskoga pokreta te Luka Sorkočević, dubrovački skladatelj, koji je napisao instrumentalno djelo od tri stavka *VII. simfonija* u G-duru. Na kraju imamo Anđelka Klobučara, poznatoga hrvatskog skladatelja i orguljaša, sa svojim djelom za orgulje *Toccata III.*, koja je po glazbenoj formi jednostavačna skladba.

Tablica 8: Analiza udžbenika za osmi razred osnovne škole *Glazba i radost 8* (2003.), autora Adalberta Markovića i Rajka Ećimovića (Zagreb: Znanje)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Vatroslav Lisinski	<i>Porin</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Nikola Šubić Zrinski</i>
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Ivo Tijardović	<i>Mala Floramye</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i>
Karlo Metikoš, Ivica Krajač, Miljenko Prohaska	<i>Gubec-Beg</i>
Božidar Širola	<i>Život i spomen slavnih učitelja, svete braće Ćirila i Metoda i Metodija</i>
Milo Cipra	<i>Kantata o čovjeku</i>
Fran Lhotka	<i>Đavo u selu</i>
Krešimir Baranović	<i>Licitarsko srce</i>

U tablici 8 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih deset. U tablici se nalaze ranije spomenuti skladatelji: Vatroslav Lisinski, Ivan pl. Zajc, Jakov Gotovac, Alfi Kabiljo te Ivo Tijardović sa svojim najznačajnijim djelima koja su obilježila hrvatsku glazbenu povijest i koja se ubrajaju u prve hrvatske opere, mjuzikle, operete i balete. U udžbeniku za osmi razred na popisu glazbenih primjera za slušanje svoje je mjesto našla prva hrvatska rock-opera *Gubec-beg* koju su napisali skladatelji Ivica Krajač, Karlo Metikoš, Miljenko Prohaska. U toj je rock-operi opisana Seljačka buna. Božidar Širola je hrvatski skladatelj koji je djelovao u 20. stoljeću, napisao je oratorij za soliste i zbor pod nazivom *Život i spomen slavnih učitelja svete braće Ćirila i Metoda*. Skladatelj rođen na samome početku 20. stoljeća, Milo Cipra, bio je glazbeni pisac i pedagog. Napisao je vokalno-instrumentalno djelo *Kantatu o čovjeku* koja ima četiri stavka.

Pregledom udžbenika izdavačke kuće *Znanje*, koji su tiskani poslije 2000. godine, uočava se razlika od ranije tiskanih udžbenika koje smo analizirali. Vidljivo je proširenje popisa

skladatelja koji se nalaze u udžbenicima na popisu primjera za aktivnost slušanja umjetničke glazbe. Analizom ovoga kompleta udžbenika zaključili smo da je došlo do određenih promjena u popisu skladbi koje su bile predložene za slušanje na nastavi Glazbene kulture. U tablici se nalaze skladbe koje su obilježile hrvatsku povijest, a ranije nisu bile na popisu za slušanje glazbe na satu Glazbene kulture. Analiza koja slijedi su udžbenici izdavačke kuće *Školska knjiga*.

Tablica 9: Analiza udžbenika za peti razred osnovne škole *Glazba i ti* (2006.), autorice Snježane Špehar (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Vinko Žganec	<i>Vehni, vehni, fujolica</i>

U tablici 9 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uveden samo jedan. Vinko Žganec je hrvatski muzikolog, melograf i akademik rođen u Međimurju u 20. stoljeću. Među svojim je djelima napisao i *Vehni, vehni fujolica* koja predstavlja zborsku skladbu s elementima međimurskoga narodnog melosa.

Tablica 10: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne škole *Glazba i ti* (2004.), autora Snježane Špehar i Alena Matušeka (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Ivan Mane Jarnović	<i>Rondo iz 10. koncerta za violinu i orkestar</i>
Božidar Kunc	<i>Draga priča iz ciklusa Mlado lišće</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Ribar</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Lastavicam, Domovini i ljubavi</i>
Josip Štolcer Slavenski	<i>Imala je majka tri jedine ćerke</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Večer-idila za orkestar</i>

Iz tablice 10 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja u udžbenik uvedeno njih šest. U tablici se nalaze skladatelji koji su dali temelj hrvatskoj glazbi. Glazbena djela koja se nalaze u tablici su djela pisana za zbor, orkestar, soloinstrument i solopjesme. Među najznačajnijim i prvim skladateljima hrvatske glazbene povijesti je Vatroslav Lisinski koji je napisao solopjesmu *Ribar* za muški glas i instrumentalno orkestralno djelo *Večer-idila*. Na popisu slušanja umjetničke glazbe nalazi se još jedan hrvatski velikan Ivan pl. Zajc koji je poznat po

skladanju budnica i davorija. U njegovu su opusu skladbi svoje mjesto našle davorija *Domovini i ljubavi* te solopjesma *Lastavicam* koja je pisana za ženski glas i klavir.

Tablica 11: Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne škole *Glazba i ti* (2004.), autora Snježane Špehar i Alena Matušeka (Zagreb:Školska knjiga)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Vatroslav Lisinski	Prosto zrakom ptica leti
Ivan Lukačić	Ex ore infantium
Marko Ruždjak	Swing low
Anđelko Klobučar	Toccata III. za orgulje
Luka Sorkočević	7. Simfonija u G-duru, I. stavak

Iz tablice 11 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih pet. U udžbeniku za sedmi razred na popisu skladbi za slušanje nalaze se različite vrste glazbenih djela. Barokni hrvatski skladatelj Ivan Lukačić napisao je motet *Ex ore infantium*. Taj je motet jedan od rijetkih sačuvanih iz njegovoga opusa skladbi. Poslije Lukačića na popisu se nalazi Luka Sorkočević, prvi hrvatski skladatelj koji je pisao simfonije te pripada predklasičnome glazbenom razdoblju. Napisao je orkestralno djelo *VII. Simfoniju* u G-duru. Skladatelj koji je djelovao u vrijeme Ilirskoga preporoda, Vatroslav Lisinski, napisao je davoriju *Prosto zrakom ptica leti*. Svoje je mjesto na popisu našao i skladatelj Marko Ruždjak, rođen sredinom 20. stoljeća, a napisao je glazbeno djelo *Swing low* za kvartet udaraljki. Glazbeno instrumentalno djelo za orgulje *Toccata III.* napisao jedan od najpoznatijih hrvatskih orguljaša Anđelko Klobučar.

Tablica 12: Analiza udžbenika za osmi razred osnovne škole *Glazba i ti* (2004.), autora Snježane Špehar i Alena Matušeka (Zagreb: Školska knjiga)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Porin</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Nikola Šubić Zrinski</i>
Milo Cipra	<i>Kantata o čovjeku</i>
Krešimir Baranović	<i>Licitarsko srce</i>
Ivo Tijardović	<i>Mala Floramye</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i>

Karlo Metikoš, Ivica Krajač, Miljenko Prohaska	<i>Gubec-beg</i>
--	------------------

Iz tablice 12 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih osam. Budući da se prema planu i programu u osmome razredu uče orkestralna djela, vokalno-instrumentalna djela i glazbeno-scenska djela u ovoj su tablici svoje mjesto našla djela koja su obilježila hrvatsku glazbenu povijest. Pod vokalno-instrumentalnim je djelom navedena *Kantata o čovjeku* skladatelja Mila Cipre. Za glazbeno-scenska djela kao primjer jesu opere, baleti, mjuzikli i operete. Opere koje su se našle na popisu su: opera *Porin* skladatelja Vatroslava Lisinskog, opera *Nikola Šubić Zrinski* skladatelja Ivana pl. Zajca i opera *Ero s onoga svijeta* skladatelja Jakova Gotovca. Na popisu za slušanje glazbe našla se i prva hrvatska rock-opera *Gubec-beg* koju su napisali trojica skladatelja Ivica Krajač, Karlo Metikoš i Miljenko Prohaska. Na popisu su i opereta *Mala Floramye* skladatelja Ive Tijardovića napisana u tri čina te mjuzikl *Jalta*, *Jalta* koji je napisao Alfi Kabiljo.

U kompletu udžbenika izdavačke kuće *Školska knjiga* nalaze se udžbenici koji nisu tiskani iste godine, ali smo ih uzeli za analizu. Vidljive su promjene u popisu skladatelja i djela koji se obrađuju kroz slušanje glazbe. Ako pogledamo popis skladatelja i djela koji se nalaze u tablicama 1–5 te popis skladatelja i djela koji se nalaze u tablicama 6–12, možemo zaključiti da se neki skladatelji ponavljaju, ali su za primjer istaknuta druga djela iz njihovih opusa. U tablicama 6–12 svoje su mjesto našli skladatelji koji u tablicama od 1–5 nisu bili spomenuti.

Kao i kod nakladnika *Znanje* tako i kod nakladnika *Školska knjiga* od 2002. do 2006. godine, dok reforma nije u cijelosti provedena, vidljiv je pomak u popisu hrvatskih skladatelja i njihovih djela koja su predložena za obradu u nastavi Glazbene kulture. Udžbenici su obogaćeni novim sadržajem i primjerima za slušanje.

3.3. Pregled pojedinih udžbenika od 2006. do 2018. godine

Godine 2006. završena je reforma pod nazivom *Hrvatski nacionalni obrazovni standard* te se nastava u školi počela izvoditi po novome nastavnom planu i programu (2006) koji u središte nastave Glazbene kulture stavlja slušanje umjetničke glazbe. Prema tomu se nastavnom planu i programu učenika želi uvesti u Glazbenu kulturu. U središtu je učenik, a ne nastavni sadržaj. Nastava se održava prema otvorenome modelu kojim se potiče razvijanje učenikovih kompetencija kako bi upoznao i prepoznao različite glazbene sastavnice i glazbene vrste putem hrvatske i europske glazbe. (Vidulin, 2014) Prema tadašnjemu nastavnome planu i programu učila se svjetska, ali i hrvatska povijest te su u udžbenicima zastupljeni hrvatski i europski skladatelji.

Godine 2010. uspostavljen je *Nacionalni okvirni kurikulum* koji je postao temelj obrazovanja i kao takav je prvi koji je donesen u povijesti hrvatskoga obrazovanja. Cilj je *Nacionalnoga okvirnog kurikulum*a razvijati ono najbolje kod učenika kroz cjeloživotno obrazovanje. *Nacionalnim se okvirnim kurikulumom* utvrđuju načela, vrijednosti, općeobrazovni ciljevi i sadržaji svih aktivnosti i programa, pristupi i načini rada s djecom. Nastava se odvija prema otvorenome modelu što nastavniku pruža veliku slobodu i kreativnost u izvođenju nastave. U predmetu Glazbena kultura u središtu je i dalje slušanje glazbe, a ostale su aktivnosti proizvoljne.

U kompletu udžbenika koje smo analizirali nalaze se udžbenici koji su tiskani nakon 2006. godine, u tim udžbenicima središnje mjesto u nastavi Glazbene kulture predstavlja područje slušanja i upoznavanja glazbene literature. Ponuđena su glazbena djela europskih i hrvatskih skladatelja. Analizom je udžbenika uočena dominacija europskih skladatelja u odnosu na hrvatske, pogotovo u udžbenicima petoga i šestoga razreda. U sedmome i osmome razredu broj je hrvatskih skladatelja u primjerima slušanja umjetničke glazbe veći, nego u udžbenicima tiskanim u 90-im godinama prošloga stoljeća i na početku 21. stoljeća. U tablicama na popisu slušanja glazbe, osim umjetničke glazbe, za primjer su ponuđene popularne skladbe poput ljubavnih balada i pop pjesama. U nastavku slijede udžbenici izdavačke kuće *Školska knjiga*.

U tablicama koje donosimo vidljiv je popis hrvatskih skladatelja koji se nalaze u udžbenicima :

- Glazba i ti 1 (*Školska knjiga*) 2007.
- Glazba i ti 2 (*Školska knjiga*), 2007.
- Glazba i ti 3 (*Školska knjiga*), 2007.
- Glazba i ti 4 (*Školska knjiga*), 2007.

- Allegro 5 (*Školska knjiga*), 2014.
- Allegro 6 (*Školska knjiga*), 2014.
- Allegro 7 (*Školska knjiga*), 2014.
- Allegro 8 (*Školska knjiga*), 2014.
- Glazbena petica (*Profil*), 2014.
- Glazbena šestica (*Profil*), 2014.
- Glazbena sedmica (*Profil*), 2014.
- Glazbena osmica (*Profil*), 2014.

U nastavku slijedi analiza udžbenika izdavačke kuće *Školska knjiga*:

Tablica 13: Analiza udžbenika za peti razred osnovne škole *Glazba i ti* (2007.), autorice Snježane Špehar (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Josip Runjanin	<i>Lijepa naša domovino</i>
Vjekoslav Žganec	<i>Vehni, vehni, fjolica</i>
Boris Papandopulo	<i>Simfonieta za gudače, Intrada</i>

Iz tablice 13 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih tri. U udžbeniku za peti razred na popisu je slušanja glazbe za primjer ponuđen Josip Runjanin. Josip Runjanin rodio se u Vinkovcima u prvoj polovici 19. stoljeća, a najpoznatiji je po tome što je napisao melodiju za hrvatsku himnu. Zborsku pjesmu *Vehni, vehni fjolica*, koja u sebi sadrži međimurski melos, skladao je hrvatski muzikolog, melograf i akademik Vinko Žganec rođen u Međimurju. Boris Papandopulo, hrvatski skladatelj i dirigent 20. stoljeća, skladao je glazbeno instrumentalno djelo *Sinfoniettu* za gudače, koje je majstorsko ostvarenje skladatelja.

Tablica 14: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne škole *Glazba i ti* (2007.), autorice Snježane Špehar (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Ivan Mane Jarnović	<i>Rondo</i>
Josip Hatze	<i>Majka, Serenada</i>
Blagoje Bersa	<i>Seh duš dan</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Lastavicam</i>
Bruno Bjelinski	<i>Kapljice</i>

Iz tablice 14 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja njih pet. Na popisu za slušanje glazbe nalazi se solopjesma za ženski glas *Lastavicam* skladatelja Ivana pl. Zajc iz Rijeke. Solopjesme *Majka* i *Serenada* napisane su za glas i instrument skladatelja Josipa Hatzea. Josip Hatze rodio se u Splitu u drugoj polovici 19. stoljeća. Na popisu su i Bruno Bjelinski sa zbornikom pjesmom *Kapljice* i Blagoje Bersa sa solopjesmom *Sehduš dan* koju je napisao za glas i klavir te instrumentalno djelo Ivana Mana Jarnovića pod nazivom *Rondo*.

Tablica 15: Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne škole *Glazba i ti* (2007.), autorice Snježane Špehar (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Bruno Bjelinski	<i>Koncert za obou i gudače</i>
Boris Papandopulo	<i>Kvintet za gudački kvartet i klarinet, III. stavak</i>
Nikša Njirić	<i>Scherzo i tarantela za fagot i klavir</i>
Stjepan Šulek	<i>Vox Gabrieli</i>
Ivo Josipović	<i>Tuba Ludens</i>
Adalbert Marković	<i>Ugođaj za marimbu i orkestar</i>
Boško Petrović	<i>Night flight</i>
Igor Kuljerić	<i>Koncert za marimbu i orkestar</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Večer</i>
Blagoje Bersa	<i>Sunčana polja</i>

U tablici 15 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih deset. Uz skladatelje koji su obilježili hrvatsku povijest, pojavljuju se i suvremeni skladatelji iz ranije povijesti i skladatelji koji još uvijek djeluju skladajući instrumentalna djela. Vatroslav Lisinski, jedan od najznačajnijih hrvatskih skladatelja, skladao je idilu za orkestar pod nazivom *Večer*. Za primjer simfonijske pjesme u udžbeniku je ponuđeno djelo *Sunčana polja* skladatelja Blagoja Berse. Svoje je mjesto na popisu skladbi za slušanje našlo instrumentalno djelo skladatelja Borisa Papandopula pod nazivom *Kvintet za gudački kvartet i klarinet, III. stavak*, koje je svojevremeno prošlo kroz postupak rekonstrukcije i usporedbe notnoga materijala iz nekoliko izvora. Instrumentalno je djelo za obou i gudače napisao Bruno Bjelinski, a sonatu za trombon i klavir *Vox Gabrieli* i Stjepan Šulek. Hrvatski vibrafonist i skladatelj Boško Petrović, koji je bio sinonim za hrvatski jazz, napisao je glazbeno djelo *Night Flight*. Skladatelj, dirigent i

glazbeni pedagog Adalbert Marković skladao je instrumentalno djelo za orkestar i marimbu pod nazivom *Koncert za marimbu i orkestar*. Na popisu slušanja glazbe našla su se još tri hrvatska skladatelja. Nikša Njirić, rođen u Dubrovniku, napisao je djelo za dva instrumenta klavir i fagot pod nazivom *Tarantela i Scherzo*. Igor Kuljerić, rođen u Šibeniku, napisao je djelo za solo instrument i orkestar pod nazivom *Koncert za marimbu i orkestar*. Zadnji je skladatelj na popisu Ivo Josipović, koji je skladao djelo za solo instrument i orkestar pod nazivom *Tuba Ludens*.

Tablica 16: Analiza udžbenika za osmi razred osnovne škole *Glazba i ti* (2007.), autorice Snježane Špehar (Zagreb: Školska knjiga)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Porin</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Nikola Šubić Zrinjski</i>
Ivo Tijardović	<i>Mala Floramye</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i>
Krešimir Baranović	<i>Licitarsko srce</i>
Fran Lhotka	<i>Đavo u selu</i>
Julije Skjavić	<i>Quanda la tromba</i>
Vinko Jelić	<i>Ricercare</i>
Ivan Lukačić	<i>Cantabo Domino</i>
Luka Sorkočević	<i>VII: Simfonija</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Romanca Zrinjskog</i>
Boris Papandopulo	<i>Dodolice</i>

Iz tablice 16 je vidljivo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih trinaest. U tablici se nalaze skladatelji koji su napisali prve i najpoznatije hrvatske opere: Vatroslav Lisinski operu *Porin*, Ivan pl. Zajc operu *Nikola Šubić Zrinjski* iz koje se još izdvaja arija za bariton pod nazivom *Romanca Zrinjskog* te Jakov Gotovac *Ero s onoga svijeta*. Primjer operete je opereta *Mala Floramye* skladatelja Ive Tijardovića, dok je kao primjer za slušanje mjuzikla *Jalta, Jalta* skladatelja Alfija Kabilja. U tablici su svoje mjesto našla dva najpoznatija hrvatska baleta

Licitarско srce skladatelja Krešimira Baranovića i *Davo u selu* Frana Lhotke. Julije Skjavetić napisao je madrigal za višeglasni zbor po nazivom *Quandola tromba*, dok je *Sedmu simfoniju* za orkestar napisao Luka Sorkočević koji se ubraja u prve hrvatske simfoničare. Uz već spomenute skladatelje tu su još Vinko Jelić, barokni skladatelj sa instrumentalnim djelom i Ivan Lukačić koji je napisao motet za sologlas i orgulje. Na popisu za slušanje glazbe našlo se glazbeno djelo *Dodolice* skladano za sopran, ženski zbor i glasovir skladatelja Borisa Papandopula. To se djelo ubraja među antologijska djela hrvatske zborske glazbe 20. stoljeća.

U tablicama 15 i 16 na popisu se nalaze djela i skladatelji koji se do sada nisu pojavljivali u dosadašnjim udžbenicima kao što su: Josip Josipović, Adalbert Marković, Boško Petrović, Igor Kuljerić i Nikša Njirić. Svoje mjesto na popisu slušanja glazbe pronašao je i hrvatski skladatelj o kojemu se dugi period malo toga znalo, a riječ je o Borisu Papandopulu, čija glazbena djela dugo nisu bila poznata široj javnosti zbog nesačuvanih ili zaboravljenih notnih materijala. Učenicima je ponuđen puno veći izbor glazbenih djela, nego što je to bilo ranije u prijašnjim udžbenicima. Najveći broj skladatelja upoznaje se u osmome razredu osnovne škole jer se tada najviše uči o povijesti europske i hrvatske glazbe, glazbenim i glazbeno-scenskim djelima.

U nastavku slijede novija izdanja udžbenika izdavačke kuće *Školska knjiga* i *Profil*.

Tablica 17: Analiza udžbenika za peti razred osnovne škole *Allegro 5* (2014.), autora Vlaste Dvořak, Margite Jeličić-Špoljar, Eve Kirchmayer-Bilić (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Josip Štolcer Slavenski	<i>Zagorska</i>
Emil Cossetto	<i>Moja diridika</i>
Bruno Bjelinski	<i>Pjesme ribara s otoka</i>
Boris Papandopulo	<i>Simfonietta za gudače</i>

Iz tablice 17 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih četiri. Skladatelji koji su napisali zbarske pjesme jesu: Josip Štolcer Slavenski sa zbarskom skladbom *Zagorska*, Emil Cosseto sa zbarskom pjesmom *Moja diridika* koja pripada slavonskoj tradicionalnoj glazbi i Bruno Bjelinski s pjesmom za mješoviti zbor *Pjesme ribara s otoka*. Na ovome se popisu slušanja glazbe našlo instrumentalno djelo za gudače čiji je skladatelj Boris Papandopulo.

Tablica 18: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne škole *Allegro 6* (2014.), autora Vlaste Dvořak, Margite Jeličić-Špoljar, Eve Kirchmayer-Bilić (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Jakov Gotovac	<i>Koledari u kući</i>
Boris Papandopulo	<i>Capricco br. 2</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Ostavljena</i>
Dora Pejačević	<i>Ich glaub' lieber Schatz</i>
Adalbert Marković	<i>Ave Maria</i>
Ivan Lukačić	<i>Ex ore infantium</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Prosto zrakom ptica leti</i>
Josip Štolcer Slavenski	<i>Zvira voda</i>
Ivan Lukačić	<i>Quam pulchra es</i>
Igor Lešnik	<i>Patuljci, 4. Stavak</i>

Iz tablice 18 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih deset. Budući da se prema planu i programu u šestome razredu uče vrste vokalnih ansambala i glasova, u ovoj se tablici nalazi poveći broj vokalnih djela. Među zborske skladbe ubrajaju se: *Koledari u kući* skladatelja Jakova Gotovca čija je podloga narodni napjev koji se pjevao u narodnome običaju čestitanja Nove godine, *Prosto zrakom ptica leti* zbarska skladba koja se ubraja u davorije skladatelja Vatroslava Lisinskog, *Zvira voda* skladatelja Josipa Štolcera Slavenskog koji je u svoju skladbu utkao narodni melos Međimurja, *Ave Maria* skladatelja Adalberta Markovića napisana za dječji zbor, *Ex ore infantium* skladatelja Ivana Lukačića čije se djelo ubraja u motet kao i *Quampulchraes*. Skladbu *Ostavljena* Ivan pl. Zajc napisao je za ženski glas sopran. Među navedenim skladateljima na popisu se nalazi Dora Pejačević, hrvatska skladateljica i pijanistica sa solopjesmom za glas i klavir *Ichglaub' lieberSchatz* i Igor Lešnik rođen u Zagrebu sredinom prošloga stoljeća sa suitom za veliki udaraljkaški ansambl.

Tablica 19: Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne škole *Allegro 7* (2014.), autora Vlaste Dvořak, Margite Jeličić-Špoljar, Eve Kirchmayer-Bilić (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Natko Devčić	<i>Istarska suita</i>
Boris Papandopulo	<i>Kvintet za gudački kvartet i klarinet</i>
Fran Lhotka	<i>Koračnica profesora</i>
Bruno Bjelinski	<i>Jesenkin dar</i>
Stjepan Šulek	<i>Sonata za trombon i klavir</i>
Boris Papandopulo	<i>Lirski trio za klavir, violinu i violončelo, Igra- 3. stavak</i>
Fran Parać	<i>Scherzo, za puhački kvartet</i>
Siniša Leopold	<i>Na fašniku</i>
Blagoje Bersa	<i>Sunčana polja</i>

Iz tablice 19 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih devet. U udžbeniku za sedmi razred nalaze se brojna instrumentalna djela hrvatskih skladatelja. Natko Devčić hrvatski pijanist, skladatelj, teoretičar i akademik skladao je *Istarsku suitu* koja u sebi sadrži istarski narodni melos. Instrumentalno djelo *Kvintet za Klarinet* i gudački kvartet napisao je hrvatski skladatelj Boris Papandopulo, kao i trio za tri različita instrumenta pod nazivom *Lirski trio* za klavir, violinu i violončelo. Instrumentalno djelo za rog i klavir napisao je Bruno Bjelinski pod nazivom *Jesenkin dar*, a Stjepan Šulek skladao je *Sonatu* za trombon i klavir. Simfonijsku je pjesmu *Sunčana polja* napisao Blagoje Bersa, koja spada u orkestralno djelo. Svoje je mjesto na popisu slušanja glazbe našao i Siniša Leopold, hrvatski skladatelj, dirigent i publicist sa svojim djelom za tamburaški orkestar pod nazivom *Na Fašniku*. Frano Parać, splitski skladatelj rođen sredinom prošloga stoljeća, skladao je instrumentalno djelo za puhački kvartet pod nazivom *Scherzo*, dok je glazbeno instrumentalno djelo pod nazivom *Koračnica* za profesora napisao Fran Lhotka.

Tablica 20: Analiza udžbenika za osmi razred osnovne škole *Allegro 8* (2014.), autora Vlaste Dvořak, Margite Jeličić-Špoljar, Eve Kirchmayer-Bilić (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Vatroslav Lisinski	<i>Zorko moja iz opere Porin</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Duet Eve i Zrinjskog iz opere Nikola Šubić Zrinjski</i>

Vatroslav Lisinski	<i>Zbor Hrvatica iz opere Porin</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Završni zbor iz opere Nikola Šubić Zrinjski</i>
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Ivo Tijardović	<i>Šjor Bepo, tercet iz opere Mala Floramye</i>
Ivo Tijardović	<i>O kućo mala iz operete Splitski akvarel</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i>
Đelo Jusić, Marko Fotez Stijepo Stražičić	<i>Život je lijep, mjuzikl</i>
Karlo Metikoš, Ivica Krajač, Milijenko Prohaska	<i>Ulomci iz rock opere Gubec-beg</i>
Fran Lhotka	<i>Đavo u selu</i>
Krešimir Baranović	<i>Kolo iz baleta Licitarsko srce</i>
Ivan Lukačić	<i>Canite et psalite</i>
Ivan Mane Jarnović	<i>Koncert za Violinu i orkestar</i>
Luka Sorkočević	<i>3. Simfonija u D-duru</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Cum invocarem</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Domovini i Ljubavi</i>
Ferdo Livadić	<i>Notturmo u fis molu</i>
Josip Štolcer Slavenski	<i>Voda zvara</i>
Ivan Matetić Ronjgov	<i>Ćaće moj</i>
Ivo Malec	<i>Četiri minijature za Lewisa Carrolla</i>

U tablici 20 uveden je veliki broj hrvatskih skladatelja, čak njih 19. Na popisu je prisutan broj skladatelja koji su već opisani u ranijim tablicama, a u tablici 20 ponuđen je raznovrsniji i veći izbor njihovih djela. Na popisu slušanja glazbe za glazbeno-scensko djelo operu za primjer je naveden Vatroslav Lisinski sa svojom operom *Porin* i Ivan pl. Zajc s operom *Nikola Šubić Zrinjski* te Jakov Gotovac s operom *Ero s onoga svijeta*. Iz opere *Porin* ponuđena su dva ulomka iz opere: tužaljka *Zorko moja* i zbor *Hrvatica*, a iz opere *Nikola Šubić Zrinjski* duet Eve i Zrinskoga te završni zbor. Ivo Tijardović skladao je operetu *Mala Floramye* i *Splitski akvarel*. Iz operete *Mala Floramye* izdvojen je broj *Šjor Bepo*, a iz *Splitskoga akvarela* broj pod nazivom *O kućo mala*. Na ovome se popisu skladbi za slušanje našao najpoznatiji hrvatski mjuzikl *Jalta, Jalta* kojega je skladao Alfi Kabiljo, kao i mjuzikl *Dundo Maroje* trojice skladatelja Jusića,

Foteza i Sražičića, a za primjer je ponuđen broj *Život je lijep*. Za primjer rock-opere sluša se prva hrvatska rock-opera *Gubec-beg* koju su skladala trojica skladatelja Ivica Krajač, Karlo Metkoš i Miljenko Prohaska. Za glazbeni scenski primjer ponuđena su dva hrvatska baleta pod nazivom *Đavo u selu* i *Licitarско srce*. *Đavo u selu* napisao je Fran Lhotka, a Krešimir Baranović *Licitarско srce*. Glazbeno instrumentalno djelo za violinu i orkestar napisao je Ivan Mane Jarnović, a Luka Sorkočević *III. Simfoniju* u D-duru. Na popisu se nalaze pet zbornih skladbi: peteroglasni motet *Canite et psalite* skladatelja Ivana Lukačića, *Cum invocarem* skladatelja Vatroslava Lisinskog, *Domovini i ljubavi* Ivana pl. Zajca, *Voda zviru* Josipa Štolcera Slavenskog i *Ćaće moj* Ivana Matetića Ronjgova. Ivo Malechrvatski, skladatelj i pedagog rođen u 20. stoljeću, skladao je minijaturu za violinu, flautu, harfu i dvije udaraljke. Ferdo Livadić, jedan od predstavnika Ilirskoga preporoda rođen pred sam kraj 18. stoljeća, skladao je instrumentalno djelo za klavir *Notturmo* u fis-molu.

U ovome su kompletu analizom udžbenika vidljive promjene. Zastupljen je puno veći izbor skladatelja za slušanje i upoznavanje glazbe te je veći izbor njihovih djela. Udžbenici su obogaćeni različitim primjerima za slušanje koji su ponuđeni učenicima te im se pruža mogućnost da upoznaju veći broj različitih skladatelja i glazbenih djela, nego u udžbenicima koje smo analizirali ranije. Na taj način učenici obogaćuju svoje znanje te postaju kompetentniji glazbeni kritičari. U nastavku slijedi analiza udžbenika izdavačke kuće *Profil*.

Tablica 21: Analiza udžbenika za peti razred osnovne *Glazbena petica* (2014.), autora Saše Marić i Ljiljane Ščedrov (Zagreb: *Profil*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Emil Cossetto	<i>Moja diridika</i>
Josip Runjanin	<i>Lijepa naša domovino</i>
Boris Papandopulo	<i>Sinfonietta za gudače</i>

Iz tablice 21 vidljivo je da su uvedena tri hrvatska skladatelja: Emil Cossetto sa zbornom skladbom s elementima slavonskoga melosa iz tablice 17, Boris Papandopulo sa instrumentalnim djelom za gudače koje je spomenuto u tablici 13 te Josip Runjanin koji je napisao hrvatsku himnu.

Tablica 22: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne *Glazbena šestica* (2014.), autora Saše Marić i Jelene Sikirice (Zagreb: Profil)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Tomislav Uhlak	<i>Tartufada</i>
Dora Pejačević	<i>Zašto?</i>
Karlo Metikoš, Ivica Krajač, Miljenko Prohaska	<i>Ave Maria iz rock-opere Gubec-beg</i>
Josip Hatze	<i>Serenada</i>
Ivan Zajc	<i>Zdravo Marijo</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Dvije ptice</i>
Bruno Bjelinski	<i>Cvijeće za Scarlattija</i>
Vladimir Babin	<i>Jazz-varijacije na temu Ah, reći ću vam, majko</i>

Iz tablice 22 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih deset. Dora Pejačević, prva hrvatska skladateljica i pijanistica, na popisu se nalazi sa svojom solopjesmom za glas i klavir *Zašto?*, a Karlo Metikoš, Ivica Krajač i Miljenko Prohaska, skladatelji prve hrvatske rock-opere, s primjerom skladbe *Ave Maria*. Ta je skladba skladana za ženski glas alt. Josip Hatze je sa svojim djelom *Serenada* spomenut u tablici 14, Ivan pl. Zajc sa zbornom skladbom *Ave Maria*, Vatroslav Lisinski sa solopjesmom *Dvije ptice* koja je pisana za klavir i muški glas te Bruno Bjelinski koji je skladao skladbe za klavir pod nazivom *Cvijeće za Scarlattija*. Tomislav Uhlak, hrvatski dirigent i skladatelj, sa svojim glazbenim djelom *Tartufata* te Vladimir Babin, hrvatski pijanist rođen u Osijeku, sa svojim jazz varijacijama na temu *Ah, reći ću vam, majko*.

Tablica 23. Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne *Glazbena sedmica* (2014.), autora Saše Marić i Jelene Sikirice (Zagreb: Profil)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Ivo Josipović	<i>Drmeš za Pendereckog</i>
Slavko Zlatić	<i>Ples iz Istre</i>

U tablici 23 uočavamo da su od hrvatskih skladatelja uvedena samo njih dvojica. Prvi je Slavko Zlatić, istarski skladatelj, koji u svojim djelima upotrebljava istarsku narodnu ljestvicu i Ivo Josipović koji je skladao instrumentalno djelo pod nazivom *Drmeš za Pendereckog*.

Tablica 24: Analiza udžbenika za osmi razred osnovne *Glazbena osmica* (2014.), autora Saše Marić i Ljiljane Šćedrov(Zagreb: *Profil*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Ivan pl. Zajc	<i>Nikola Šubić-Zrinski: zakletva Zrinjskog</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Recitativ Zrinjskog</i>
Jakov Gotovac	<i>Ero s onoga svijeta</i>
Ivo Tijardović	<i>Mala Floramye</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i>
Fran Lhotka	<i>Đavo u selu</i>
Julije Skjavetić	<i>Quando la tromba</i>
Ivan Lukačić	<i>Koncert za violinu i orkestar</i>
Luka Sorkočević	<i>Simfonija br. 7</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Mazurka u Es-duru</i>
Ivo Tijardović	<i>Spli'ski akvarel</i>
Arsen Dedić	<i>Kad bi svi</i>
Matko Brajša Rašan	<i>Krasna zemljo</i>
Ivica Badurina, Fran Bilić	<i>Da te mogu pismom zvati</i>

U tablici 24 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih 13. U tomu se udžbeniku za osmi razred spominju hrvatski skladatelji koji su postali temelj hrvatske umjetničke glazbe. Skladatelji koji se spominju u ranijim analizama udžbenika su: Ivan pl. Zajc koji je napisao operu *Nikola Šubić Zrinski* (tablica 20), Jakov Gotovac koji je napisao operu *Ero s onoga svijeta* (tablica 20), Ivo Tijardović koji je napisao operetu *Mala Floramye* i *Splitski akvarel* (tablica 20), Alfi Kabiljo koji je napisao mjuzikl *Jalta, Jalta* (tablica 20) te Fran Lhotka koji je napisao balet *Đavo u selu* (tablica 20). Uz navedene su skladatelje u udžbeniku prisutni i drugi skladatelji. Julije Skjavetić, splitski skladatelj, napisao je madrigal *Quando la tromba* što u prijevodu znači *Kad trublje zvuk*. Ivan Lukačić napisao je orkestralno djelo koncert za

violinu i orkestar, a prvi hrvatski skladatelj simfonija Luka Sorkočević skladao je *Simfoniju br.VII*. Na popisu se slušanja glazbe našla *Mazurka* u Es-duru skladana za klavir, a napisao ju je hrvatski skladatelj Vatroslav Lisinski. Zborsku je skladbu *Krasna zemljo* napisao Matko Brajša Rašan, istarski skladatelj, melograf i promicatelj istarskoga narodnog melosa. Uz spomenute skladatelje, svoje su mjesto našli i Arsen Dedić s pjesmom *Kad bi svi te skladatelji* Ivica Badurina i Fran Bilić s popularnom pjesmom *Da te mogu pismom zvati*.

U kompletu udžbenika izdavačke kuće *Profil* nakon provedene analize možemo zaključiti da je najveća zastupljenost hrvatskih skladatelja u udžbeniku osmoga razreda, dok je u drugim udžbenicima navedeno svega nekoliko skladatelja. Za razliku od izdavačke kuće *Profil*, izdavačka kuća *Školska knjiga* ima puno veći izbor hrvatskih skladatelja u svim razredima, što je vidljivo u tablicama 17–20, a najviše u udžbeniku osmoga razreda.

Nakon što smo analizirali pojedine udžbenike od 90-ih godina prošloga stoljeća pa do 2018. godine, zaključujemo da je prisutnost hrvatskih skladatelja u udžbenicima od 2006. godine puno veća, nego u prvim udžbenicima 90-ih godina. Međutim hrvatske skladbe i skladatelji i dalje su znatno manje zastupljeni u usporedbi s europskim skladateljima koji su obuhvaćeni udžbeničkom produkcijom. Zahvaljujući reformama, planu i programu iz 2006. godine te *Nacionalnom okvirnom kurikulumu* iz 2011. godine, u kojima je slušanje umjetničke glazbe središte Glazbene kulture, učenicima je ponuđen veći izbor hrvatskih skladatelja i djela koje upoznaju tijekom nastave Glazbene kulture.

3.4. Pregled pojedinih udžbenika iz 2019. i 2020. godine

U nastavku slijedi analiza udžbenika koji su tiskani poslije zadnje reforme pod nazivom *Kurikularna reforma-Škola za život* koja je prethodila izradi novoga kurikulumu pod nazivom *Kurikulum nastavnoga predmeta Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije* (2019). Cilj je ove reforme približiti glazbu učeniku kroz različite vrste glazbe kako bi ju što bolje razumio i upotrebljavao uz pomoć tehnologije. Kroz tri glazbene domene učenik se upoznaje s klasičnom glazbom, tradicijskom i popularnom glazbom Europe i Hrvatske. Prema novom *Kurikulumu* predmet Glazbena kultura obuhvaća četiri načela, a to su: psihološko, kulturno-estetsko, sinkronično i interkulturalno načelo. Nakon završetka škole, učenik bi trebao biti aktivan član društva koji će sudjelovati u kulturnome i glazbenome razvoju svoga mjesta.

U tablicama koje slijede analizirat ćemo udžbenike izdavačke kuće *Školska knjiga* i *Profil-Klett* te ćemo uvidjeti promjene do kojih je došlo u izboru skladbi i skladatelja koji su ponuđeni kao primjer u aktivnosti slušanja glazbe u odnosu na ranije analizirane udžbenike. U odnosu na ranije analizirane udžbenike u ovim ćemo udžbenicima uvidjeti promjene u izboru skladatelja i njihovih djela.

Osim umjetničke glazbe, učenicima je ponuđena i popularna glazba u primjerima za slušanje glazbe kao i skladatelji modernoga doba. Budući da je tehnologija dio obrazovnoga sustava, izdavačke kuće u ponudi imaju e-udžbenike koji su dostupni na njihovim mrežnim stranicama. Na taj je način nastava Glazbene kulture unaprijeđena. Izdavačke kuće u ponudi imaju različite sadržaje i materijale kojima su olakšali tijek same nastave. U novome kompletu udžbenika izdavačke kuće *Školska knjiga* vidljiv je veliki broj autora koji su radili na udžbenicima. U ovoj su analizi udžbenika korišteni udžbenici koji su objavljeni na internetskim stranicama izdavačke kuće *Profil-Klett*. Udžbenici koji su objavljeni nisu izdani iste godine te se u kompletu udžbenika nalaze udžbenici različitih izdanja. U tablicama koje slijede nalaze se udžbenici izdavačke kuće *Profil-Klett*.

U tablicama koje donosimo vidljiv je popis hrvatskih skladatelja koji se nalaze u udžbenicima :

- Glazbeni krug 5 (*Profil-Klett*), 2020.
- Glazbeni krug 6 (*Profil-Klett*), 2019.
- Glazbeni krug 7 (*Profil-Klett*), 2020.
- Glazbeni krug 8 (*Profil-Klett*), 2021.
- Allegro 5 (*Školska knjiga*), 2019.
- Allegro 6 (*Školska knjiga*), 2020.
- Allegro 7 (*Školska knjiga*), 2021.
- Allegro 8 (*Školska knjiga*), 2022.

Tablica 25: Analiza udžbenika za peti razred osnovne *Glazbeni krug 5* (2020.), autora Ružice Ambruš-Kiš, Nikoline Matoš, Tomislava Seletkovića, Snježane Stojaković, Zrinke Šimunović (Zagreb: *Profil-Klett*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Luka Sorkočević	<i>Simfonija u D- duru</i>
Tomislav Uhlík	<i>Ftiček voli jazz</i>
Franjo Krežma	<i>Scherzino za violinu solo</i>
Josip Hatze	<i>Ljuven sanak</i>

Iz tablice 25 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih četiri. Franjo Krežma, hrvatski violinist rođen u Osijeku, skladao je *Scherzino* za violinu, Luka Sorkočević napisao je *Simfoniju* u D-duru (tablica 20), Tomislav Uhlik skladao je *jazz* humoresku za tamburaški orkestar *Ftiček voli* i Josip Hatze koji je napisao solopjesmu *Ljuvensanak* za muški glas.

Tablica 26: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne *Glazbeni krug 6* (2019.), autora Ružice Ambruš-Kiš, Nikoline Matoš, Tomislava Seletkovića, Snježane Stojaković, Zrinke Šimunović (Zagreb: *Profil-Klett*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Arsen Dedić	<i>Prijateljstvo</i>
Zdenko Runjić	<i>Vjeruj u ljubav</i>
Franjo Krežma	<i>Scherzino za violinu solo</i>
Đelo Jusić	<i>Jedan dan</i>
Blagoje Bersa	<i>Sunčana polja</i>
Tomislav Uhlik	<i>Concertino u ljetnu večer</i>
Arsen Dedić	<i>Hajdučki gaj</i>
Boris Papandopulo	<i>Mala Suita-Scherzo</i>
Vladimir Babin	<i>Ah, reći ću vam, majko, jazz varijacije</i>

U tablici 26 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih devet. Na popisu se skladbi za slušanje kao primjer našla umjetnička, ali i popularna glazba.

Pod umjetničku glazbu ubraja se instrumentalno djelo *Scherzino* za violinu skladatelja Franje Krežme iz Osijeka, glazbeno djelo istarskoga skladatelja Tomislava Uhlika *Concertino u ljetnu večer*, instrumentalno glazbeno djelo skladano za četiri saksofona (četiri stavka). Boris Papandopulo skladao je trio za obou, fagot i klarinet pod nazivom *Mala suita-Scherzo* i Blagoje Bersa sa svojim instrumentalnim djelom *Sunčana polja* (tablica 3).

U primjere popularne glazbe ubrajaju se skladatelj Arsen Dedić s dvjema pjesmama *Prijateljstvo* i *Hajdučki gaj*, zatim Zdenko Runjić s popularnom baladom *Vjeruj u ljubav*, Đelo Jusić hrvatski gitarist, skladatelj i dirigent s pop pjesmom *Jedan dan* i Vladimir Babin s *jazz* varijacijama (tablica 22).

Tablica 27. Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne *Glazbeni krug 7* (2020.), autora Ružice Ambruš-Kiš, Nikoline Matoš, Tomislava Seletkovića, Ane Janković, Zrinke Šimunović (Zagreb: *Profil-Klett*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Darko Rundek	<i>Ruke</i>
Bruno Krajar	<i>Šparoge</i>
Zdenko Runjić	<i>Samo moru virujem</i>
Ferdo Livadić	<i>Još Hrvatska ni propala</i>
Tomislav Uhlík	<i>Vse se okreće</i>
Dora Pejačević	<i>Pjesma bez riječi</i>
Emil Cossetto	<i>Čardaš</i>
Bruno Bjelinski	<i>Concerto za klavir, gudače i udaraljke</i>

Iz tablice 27 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih osam. Skladatelj koji je djelovao u vrijeme Ilirskoga pokreta, Ferdo Livadić, skladao je budnicu u domoljubnom stilu pod nazivom *Još Hrvatska ni propala*. Skladateljica koja je djelovala u kasnome romantizmu, Dora Pejačević, skladata je minijaturu za klavir pod nazivom *Pjesma bez riječi*. Emil Cossetto napisao je skladbu za mješoviti zbor pod nazivom *Čardaš* u kojoj je obradio dva međimurska napjeva. Bruno Bjelinski skladao je instrumentalno djelo *Concerto* za klavir, gudače i udaraljke. Na popisu se u tablici 27 nalazi Zdenko Runjić s pop baladom *Samo moru virujem*. Tomislava Uhlíka, skladatelj nove generacije, skladao je solopjesmu *Vse se okreće* za ženski glas sopran. Darko Rundek, rođen u Zagrebu, skladao je popularnu pjesmu *Ruke*, a istarski skladatelj i pijanist Bruno Krajar napisao je popularnu pjesmu *Šparoge* u kojoj je spojio popularni žanr s istarskim narodnim melosom.

Tablica 28: Analiza udžbenika za osmi razred osnovne *Glazbeni krug 8* (2021.), autora Ružice Ambruš-Kiš, Tomislava Seletkovića, Zrinke Šimunović (Zagreb: *Profil-Klett*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Alfi Kabiljo	<i>Tvoja zemlja</i>
Alfi Kabiljo	<i>Neka cijeli ovaj svijet</i>
Marijan Ban	<i>Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj</i>
Josip Hatze	<i>Ljuven sanak</i>
Jakov Gotovac	<i>Himna Slobodi</i>

Ivan Lukačić	<i>Panis angelicus</i>
Luka Sorkočević	<i>Simfonija br. VII.</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Večer</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Živila Hrvatska</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Opera- Nikola Šubić Zrinski</i>
Zlatan Stipišić	<i>Ispod moga pramca</i>
Alfi Kabiljo	<i>Neka cijeli ovaj svijet</i>
Natko Devčić	<i>Istarska suita</i>
Emil Cossetto	<i>Kirales</i>
Dora Pejačević	<i>Sonata za violončelo</i>
Jakov Gotovac	<i>Erina pripovijest</i>
Jakov Gotovac	<i>Finale 3. čina iz opere Ero s onoga svijeta</i>
Igor Kuljerić	<i>Hrvatski glagoljaški rekvijem, Svet</i>

Iz tablice 28 vidljivo je da od hrvatskih skladatelja u udžbeniku zastupljeno njih osamnaest. U udžbeniku je na popisu slušanja glazbe zastupljena umjetnička i popularna glazba. Od glazbeno-scenskih djela izdvajaju se opere: *Nikola Šubić Zrinski* skladatelja Ivana pl. Zajca (tablica 20) te dva ulomka iz opere *Ero s onoga svijeta* pod nazivom *Erina pripovijest* i finale 3. čina skladatelja Jakova Gotovca. Uz operu pojavljuje se pjesma *Neka cijeli ovaj svijet* iz mjuzikla *Jalta, Jalta* skladatelja Alfa Kabilja. Uz navedene se skladbe u tablici nalaze i druga djela istih autora, primjerice budnica *Živila Hrvatska* skladatelja Ivana pl. Zajca, orkestralna idila *Večer* skladatelja Vatroslava Lisinskog, domoljubna pjesma *To je tvoja zemlja* skladatelja Alfija Kabilja te *Himna slobodi* – tekst napisao Ivan Gundulić, a uglazbio Jakov Gotovac. Među prvim hrvatskim simfoničarima ističe se Luka Sorkočević koji je napisao instrumentalno djelo *Simfoniju br. VII.* (tablica 24), kao i najpoznatiji hrvatski barokni skladatelj Ivan Lukačić s motetom *Panis angelicus*. Solopjesmu s lirskim izričajem *Ljuven sanak* za muški je glas napisao Josip Hatze (tablica 25). Od instrumentalnih se djela na popisu nalaze *Sonata za violončelo* prve hrvatske skladateljice Dore Pejačević i *Istarska suita* Natka Devčića napisana u nacionalnome stilu uz istarski narodni melos. Od zbornih skladbi zastupljene su *Kirales* skladatelja Emila Cossetta i *Hrvatski glagoljaški rekvijem* napisan za četiri solista, zbor i simfonijski orkestar skladatelja Igora Kuljerića, koji je bio nadahnut drevnim hrvatskim korijenima. Od popularnih se pjesama na popisu slušanja glazbe nalazi pjesma Marijana Bana

Mojoj lijepoj zemlji Hrvatskoj i pjesma popularnoga pjevača Zlatana Stipišića *Ispod moga pramca*.

Analizom kompleta novih udžbenika nakladnika *Profil-Klett* vidljive su promjene u odabiru skladbi i skladatelja. U tablici su zastupljeni skladatelji koji se ubrajaju u prve hrvatske skladatelje i popularni skladatelji novih smjerova i pravaca u hrvatskoj glazbi. Zastupljen je velik broj glazbenih djela koja su ponuđena učenicima u aktivnosti slušanja glazbe. U nastavku slijedi analiza udžbenika izdavačke kuće *Školska knjiga*.

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Boris Papandopulo	<i>Sinfonieta za gudače, 3. Stavak</i>
Karlo Metikoš, Ivica Krajač, Milijenko Prohaska	<i>Ave Maria iz rock-opere Gubec beg</i>
Ivica Badurina	<i>Vilo moja</i>
Zdenko Runjić	<i>Vjeruj u ljubav</i>
Ivan pl. Zajc	<i>U boj, u boj</i>
Ivan Matetić Ronjgov	<i>Bilo vavek veselo</i>
Jakov Gotovac	<i>Duni mi, duni lađane iz opere Ero s onoga svijeta</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Prosto zrakom ptica leti</i>

Tablica 29: Analiza udžbenika za peti razred osnovne škole *Allegro 5* (2019.), autora Natalije Banov, Davora Brđanovića, Sandre Frančišković, Sandre Ivančić, Margite Jeličić-Špoljar, Eve Kirchmayer-Bilić, Alenke Martinović, Darka Novosela, Tomislava Pehara (Zagreb: *Školska knjiga*)

Iz tablice 29 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih deset. U udžbeniku za peti razred nalaze se skladatelji hrvatske umjetničke glazbe. Skladatelji koji su skladali budnice i davorije jesu Ivan pl. Zajc sa skladbom *U boj, u boj* i Vatroslav Lisinski sa zbarskom skladbom za muške glasove *Prosto zrakom ptica leti*. Pjesma *U boj, u boj* skladana je za muški zbor, a pojavljuje se u operi *Nikola Šubić Zrinski*. *Duni mi, duni lađane* je ulomak iz opere *Ero s onoga svijeta* skladatelja Jakova Gotovca. Glazbeno scensko djelo *Ave Maria* iz prve hrvatske rock-opere autora Karla Metikoša, Ivica Krajača i Krešimira Prohaska. Zborska pjesma *Bilo vavek veselo* skladana po uzoru na istarsku ljestvicu, skladatelja Ivana Matetića Ronjgova, također je pronašla svoje mjesto u udžbeniku. Na popisu slušanja glazbe nalazi se instrumentalno djelo *Sinfonieta za gudače* hrvatskoga skladatelja Borisa Papandopula. U udžbeniku su zastupljeni i skladatelji nove generacije Ivica Badurina sa svojom pjesmom *Vilo moja* i Zdenko Runjić sa svojom baladom *Vjeruj u ljubav*.

Tablica 30: Analiza udžbenika za šesti razred osnovne škole *Allegro 6* (2020.), autora Natalije Banov, Vlaste Dvořak, Sandre Frančišković, Sandre Ivančić, Margite Jeličić-Špoljar, Eve Kirchmayer-Bilić, Alenke Martinović, Darka Novosela, Tomislava Pehara (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Bruno Bjelinski	<i>Koncert za klarinet i gudače, IV. stavak</i>
Pavle Dešpalj	<i>Koncert za alt saksofon i gudače</i>
Stjepan Šulek	<i>Vox Gabrieli, sonata za trombon i klavir</i>
Bruno Krajcar	<i>Šparoge</i>
Bruno Krajcar	<i>Balun</i>
Damjan Grbac	<i>Forest</i>
Matej Meštrović	<i>Buđenje (Zvuci Velebita)</i>
Đelo Jusić	<i>Stare Ljubavi</i>

Iz tablice 30 uočavamo da je od hrvatskih skladatelja uvedeno njih osam. Od instrumentalnih su skladbi u tablici zastupljeni *Koncert za klarinet i gudače* skladatelja Brune Bjelinskoga i *Koncert za alt saksofon i gudače* skladatelja Pavla Dešpalja, istaknutoga hrvatskog dirigenta i skladatelja rođenoga u 20. stoljeću. Sonatu za trombon i klavir, *Vox Gabrieli*, skladao je Stjepan Šulek hrvatski skladatelj rođen u 20. stoljeću. Damjan Grbac, hrvatski jazz kontrabasist, skladao je djelo *Forest* – spoj tradicijske glazbe i jaza. Matej Meštrović je hrvatski pijanist i skladatelj koji je skladao instrumentalno djelo za klavir *Buđenje (Zvuci Velebita)*. Među skladateljima popularne glazbe ističu se Bruno Krajcar i Đelo Jusić. Bruno Krajcar s pjesmama *Balun* i *Šparoge* u kojima spaja istarsku folklornu glazbu s elektronskom glazbom, a Đelo Jusić s popularnom pjesmom *Stare ljubavi* koju pjeva hrvatska diva Tereza Kesovija.

Tablica 31: Analiza udžbenika za sedmi razred osnovne škole *Allegro 7* (2021.) autora Natalije Banov, Davora Brđanovića, Sandre Frančišković, Sandre Ivančić, Eve Kirchmayer-Bilić, Alenke Martinović, Darka Novosela, Tomislava Pehara (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Ivo Robić	<i>Tvoja ruka mala</i>
Arsen Dedić	<i>Tema iz filma Glembajevi</i>
Dora Pejačević	<i>Ruža</i>
Boris Papandopulo	<i>Koncert za orkestar i ksilofon</i>

Igor Lešnik	<i>Midnight Pieces for vibrafon solo</i>
Igor Kuljerić	<i>Koncert za marimbu i orkestar</i>
Vatroslav Lisinski	<i>Ribar</i>

Iz tablice 31 vidljivo je da od hrvatskih skladatelja uvedeno njih sedam. Od skladatelja koji su djelovali krajem 19. i početkom 20. stoljeća u tablici su zastupljeni Vatroslav Lisinski sa solopjesmom *Ribar* (tablica 2) za muški glas, hrvatska pijanistica i skladateljica Dora Pejačević s klavirskom minijaturom *Ruža* te Boris Papandopulo s instrumentalnim djelom *Koncert za orkestar i ksilofon*. Na popisu slušanja glazbe našlo se instrumentalno djelo za vibrafon skladatelja Igor Lešnik, kao i djelo za marimbu pod nazivom *Koncert za marimbu i orkestar* skladatelja Igor Kuljerića (tablica 15). Hrvatski je skladatelj Arsen Dedić skladao temu za film *Glembajevi* koja je pisana za orkestar i klavir, a od popularne se glazbe u tablici nalazi Ivo Robić s pjesmom *Tvoja ruka mala*.

Tablica 32: Analiza udžbenika za osmi razred osnovne škole *Allegro 8* (2022.), autora Natalije Banov, Sandre Frančišković, Sandre Ivančić, Eve Kirchmayer-Bilić, Alenke Martinović, Darka Novosela, Tomislava Pehara, Davora Brđanovića (Zagreb: *Školska knjiga*)

Skladatelj:	Naziv skladbe:
Ivan pl. Zajc	<i>U boj, u boj iz opere Nikola Šubić Zrinski</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Zakletva Zrinskog</i>
Ivan pl. Zajc	<i>Gle kako divno sjaji grad</i>
Jakov Gotovac	<i>Erina pripovijest</i> <i>Pjesma mlinara</i> <i>Završno kolo</i>
Ivo Tijardović	<i>Šjor Bepo, tercet iz operete Mala Floramye</i> <i>O Kućo mala iz operete Spli'ski akvarel</i> <i>Daleko m'e biser mora iz operete Mala Floramye</i>
Alfi Kabiljo	<i>Jalta, Jalta</i> <i>Neka cijeli ovaj svijet</i>
Đelo Jusić, Miljenko Fotez, Stijepo Stražičić	<i>Život je lijep, duet iz mjuzikla Dundo Maroje</i>
Karlo Metikoš, Ivica Krajač, Milijenko Prohaska	<i>Ave Maria iz Rock-opere Gubec-beg</i> <i>Gupčeva zakletva</i> <i>Gubec –beg</i>
Fran Lhotka	<i>Slika iz 2. čina baleta Đavo u selu</i>
Krešimir Baranović	<i>Kolo iz baleta Licitarsko srce</i>
Ivan Lukačić	<i>Canite et psalite</i>

Luka Sorkočević	<i>Treća simfonija u D- duru, Andante</i> <i>Sedma simfonija u G-duru, Largo</i>
Josip Štolcer Slavenski	<i>Voda zvira</i>
Arsen Dedić	<i>Kuća pored mora</i> <i>Moderato cantabile</i>
Vlaho Paljetak	<i>Marijana</i>

Iz tablice 32 vidljivo je da je od hrvatskih skladatelja predloženo njih sedamnaest. U udžbeniku za osmi razred zastupljena su instrumentalna djela, glazbeno-scenska djela i vokalna djela. Od instrumentalnih se djela u tablici nalaze prve hrvatske simfonije skladatelja Luke Sorkočevića: *Simfonija* u G-duru (tablica 7) i *Simfonija* u D duru (tablica 20). Od glazbeno-scenskih djela zastupljeni su ulomci iz opere *Nikola Šubić Zrinski* skladatelja Ivana pl. Zajca (tablica 4), ulomci iz opere *Ero s onoga svijeta* skladatelja Jakova Gotovca (tablica 4), slika iz 2. čina baleta *Đavo u selu* skladatelja Frana Lhotke (tablica 3), *Kolo* iz baleta *Licitarsko srce* skladatelja Krešimira Barjanovića (tablica 3), brojevi iz operete *Mala Floramye* (tablica 3) i *Splitskog akvarela* skladatelja Ive Tijardović, duet iz mjuzikla *Dundo Maroje* pod nazivom *Život je lijep* trojice skladatelja Đele Jusića, Miljenka Foteza, Stijepe Stražičića. Pod glazbeno-scenskim djelom ubrajaju se i tri broja rock-opere *Gubec-beg* (tablica 8) iz koje se slušaju tri broja pod nazivom *Ave Maria*, *Gupčeva zakletva* i *Gubec-beg* koju skladali Ivica Krajač, Karlo Metikoš i Miljenko Prohaska. Od vokalnih se djela, koja su skladana za zbor, na popisu nalazi motet *Canite et psalite* skladatelja Ivana Lukačića (tablica 20) i *Voda zvira* međimurskoga skladatelja Josipa Štolcera Slavenskoga. Od popularne se glazbe u tablici nalazi ljubavna pjesma *Kuća pored mora* skladatelja Arsena Dedića, skladana za orkestar i glas, a izvodi ju sam Arsen Dedić.

U analizi udžbenika nakladničke kuće *Školska knjiga* vidljiv je pomak u izboru djela i skladatelja za razliku od udžbenika koji su tiskani u ranijim izdanjima. U tablicama su zastupljeni skladatelji 19. I 20. stoljeća te je na taj način obuhvaćen široki spektar skladatelja koji su postavili temelje hrvatske glazbe, skladatelja koji su djelovali u ranijoj povijesti te skladatelji novih generacija. Na popisu su slušanja glazbe obuhvaćena djela instrumentalne, vokalne i vokalne-instrumentalne glazbe kao i scenska glazba.

Analizom udžbenika izdavačke kuće *Profil-Klett* i *Školska knjiga* možemo zaključiti da se popis skladatelja razlikuje u odnosu na ranije analizirane udžbenike. Zadržani su skladatelji koji su obilježili hrvatsku glazbenu povijest, ali prostor je ustupljen skladateljima koji pripadaju ranijoj glazbenoj povijesti i skladateljima koji se ubrajaju u nove generacije skladatelja. Ti

skladatelji osim umjetničke glazbe skladaju i popularnu glazbu. Vidljiva je promjena u izboru skladatelja i njihovih djela. Nova je reforma usmjerena na multikulturalizam i povezivanje sa svjetskom glazbenom kulturom. Promičući vlastitu kulturu, u udžbenicima nisu izostavljeni hrvatski skladatelji koji su zastupljeni u manjoj ili većoj mjeri. Međutim smatramo da bi ipak trebali biti zastupljeni u puno većoj mjeri jer se na taj način promiče nacionalna kultura i identitet.

4. Zaključak

U ovome radu htjeli smo prikazati u kojoj su mjeri hrvatski skladatelji zastupljeni u nastavi glazbene kulture kroz udžbenike izdavačkih kuća Školska knjiga, Znanje, Profil i Profil-Klett. Željeli smo usmjeriti pažnju na njihovo postojanje i stvaralaštvo kojim su doprinijeli razvoju hrvatske glazbe. Analizom svih udžbenika u periodu 90tih godina do 2022. godine uvidjeli smo da se u nastavi Glazbene kulture obrađuju europski skladatelji koji su u većoj mjeri zastupljeni nego hrvatski skladatelji. Najviše je hrvatskih skladatelja zastupljeno u osmom razredu jer se tada obrađuju različite glazbene vrste i glazbena stilska razdoblja dok su u petom razredu najmanje zastupljeni.

Provođenjem reformi i promjenama koje su promijenile tijek školstva popis skladatelja i djela se mijenjao. U zadnjoj reformi u udžbenicima su se pojavili skladatelji novih generacija koji su osim umjetničke glazbe skladali i popularnu glazbu. Kroz slušanje glazbe u nastavi glazbene kulture učenici mogu bolje upoznati život i djelovanje pojedinog hrvatskog skladatelja te na taj način poistovjetiti se sa skladateljem i doživjeti njegovo glazbeno djelo. U udžbenicima ima jako malo podataka o radu i stvaralaštvu hrvatskih skladatelja te su učenici nedovoljno informirani. Angažmanom nastavnika mogu doći do većih saznanja te bolje upoznati život i djelo skladatelja.

5. Sažetak

U nastavi glazbene kulture hrvatski skladatelji se obrađuju zajedno s europskim skladateljima. Iz toga razloga hrvatski skladatelji su nedovoljno i u maloj mjeru zastupljeni u udžbenicima. Vođeni time, u Diplomskom radu smo istražili kolika je zastupljenost hrvatskih skladatelja u udžbenicima Glazbene kulture. Zahvaljujući reformama i promjenama koje su unaprijedile školstvo zastupljenost hrvatskih skladatelja u nastavi glazbene kulture je puno veća ali i dalje nedovoljna. Obuhvaćen je široki spektar skladatelja, zastupljeni su skladatelji koji su postavili temelje u hrvatskoj umjetničkoj glazbi, skladatelji koji su djelovali u ranijoj povijesti hrvatske glazbe i skladatelji novih generacija.

Ključne riječi: hrvatski skladatelji, Glazbena kultura, glazba, povijest glazbe, reforme, školstvo

Summary

Croatian composers work together with European composers in musical culture classes. For this reason, Croatian composers are insufficiently and to a small extent represented in textbooks. Guided by this, in the Diploma thesis we investigated the representation of Croatian composers in the textbooks of Musical Culture. Thanks to the reforms and changes that have improved the educational system, the representation of Croatian composers in the teaching of musical culture is much higher, but still insufficient. A wide spectrum of composers is covered, composers who laid the foundations of Croatian art music, composers who worked in the earlier history of Croatian music and composers of new generations are represented.

Key words: Croatian composers, Musical culture, music, history of music, reforms, education

6. Literatura

1. Andreis, J. (1989). *Povijest Hrvatske glazbe: knjiga 4*. Zagreb: SNL
2. Ambroš-Kiš, R., Matoš, R., Seletković, T., Stojaković, S., Šimunović, Z. (2020). *Glazbeni krug 5. Udžbenik glazbene kulture za 5. razred osnovne škole*. Zagreb: Profil-Klett.
3. Ambroš-Kiš, R., Matoš, R., Seletković, T., Stojaković, S., Šimunović, Z. (2020). *Glazbeni krug 6. Udžbenik glazbene kulture za 6. razred osnovne škole*. Zagreb: Profil-Klett.
4. Ambroš-Kiš, R., Matoš, R., Seletković, T., Janković, A., Šimunović, Z. (2020). *Glazbeni krug 7. Udžbenik glazbene kulture za 7. razred osnovne škole*. Zagreb: Profil-Klett.
5. Ambroš-Kiš, R., Matoš, R., Seletković, T., Stojaković, S., Šimunović, Z. (2020). *Glazbeni krug 8. Udžbenik glazbene kulture za 8. razred osnovne škole*. Zagreb: Profil-Klett.
6. Banov, N., Brđanović, D., Frančišković, S., Ivančić, S., Jeličić-Špoljar, M., Kirchmayer-Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D., Pehar, T. (2019). *Allegro 5. Udžbenik glazbene kulture za 5 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Banov, N., Dvorak, V., D., Frančišković, S., Ivančić, S., Jeličić-Špoljar, M., Kirchmayer-Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D., Pehar, T. (2020). *Allegro 6. Udžbenik glazbene kulture za 6 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
8. Banov, N., Brđanović, D., Frančišković, S., Ivančić, S., Kirchmayer-Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D., Pehar, T., (2021). *Allegro 7. Udžbenik glazbene kulture za 7 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Banov, N., Brđanović, D., Frančišković, S., Ivančić, S., Kirchmayer-Bilić, E., Martinović, A., Novosel, D., Pehar, T. (2019). *Allegro 5. Udžbenik glazbene kulture za peti razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
10. Dvorak, V., S., Jeličić-Špoljar, M., Kirchmayer-Bilić, E. (2014). *Allegro 5. Udžbenik glazbene kulture za 5 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Dvorak, V., S., Jeličić-Špoljar, M., Kirchmayer-Bilić, E. (2014). *Allegro 6. Udžbenik glazbene kulture za 6 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
12. Dvorak, V., S., Jeličić-Špoljar, M., Kirchmayer-Bilić, E. (2014). *Allegro 7. Udžbenik glazbene kulture za 7 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
13. Dvorak, V., S., Jeličić-Špoljar, M., Kirchmayer-Bilić, E. (2014). *Allegro 8. Udžbenik glazbene kulture za 8 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
14. Duraković, L. (2016). Glazbena nastava i ideologijske mijene: Hrvatska u formativnim godinama socijalizma (1945.-1960.) i razdoblju afirmacije političkog pluralizma (1991.-2006.), *Glazbena pedagogija u svijetlu sadašnjih i budućih promjena-4*. Split: Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija, str. 381-399
15. Marić, S., Šćedrov, Lj., (2014). *Glazbena petica udžbenik glazbene kulture za 5 razred osnovne škole*. Zagreb: Profil.
16. Marić, S., Šćedrov, Lj., (2014). *Glazbena šestica udžbenik glazbene kulture za 6 razred osnovne škole*. Zagreb: Profil.
17. Marić, S., Šćedrov, Lj., (2014). *Glazbena sedmica udžbenik glazbene kulture za 7 razred osnovne škole*. Zagreb: Profil.

18. Marić, S., Ščedrov, Lj., (2014). *Glazbena osmica udžbenik glazbene kulture za 8 razred osnovne škole*. Zagreb: Profil.
19. Marković, A. i Ećimović, R. (2003). *Glazba i radost 6 udžbenik glazbene kulture za šesti razred osnovne škole*. Zagreb: Znanje.
20. Marković, A. i Ećimović, R. (2002). *Glazba i radost 7 udžbenik glazbene kulture za sedmi razred osnovne škole*. Zagreb: Znanje.
21. Marković, A. i Ećimović, R. (2003). *Glazba i radost 8 udžbenik glazbene kulture za osmi razred osnovne škole*. Zagreb: Znanje.
22. Novačić, S. i Ećimović, R. (1995). *Glazba za nas udžbenik glazbene kulture za 5 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
23. Novačić, S. i Marković, A. (1995). *Živimo s glazbom udžbenik glazbene kulture za 6 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
24. *Nastavni Plan i program* (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa
25. Rojko, P. (2005). *Metodika glazbene nastave-praksa II. dio: Slušanje glazbe*. Zagreb: Jakša Zlatar
26. Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera
27. Rojko, P. (2005). HNOS za glazbenu nastavu u osnovnoj školi ili što je nastava dobila Hrvatskin nacionalnim obrazovnim standardom. *Tonovi 45/47*, str. 5-16.
28. Rakijaš, B. i Ećimović-Žganjer, S. (1994). *Muzicirajmo zajedno udžbenik glazbene kulture za 7 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
29. Rakijaš, B. i Ećimović-Žganjer, S. (1994). *Glazbeni susreti udžbenik glazbene kulture za 8 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
30. Popović, A., Gigić Karl, B. (2019). Udžbenici predmetne nastave glazbene kulture- pomoć ili zapreka?. *Glazbena pedagogija u svijetlu sadašnjih i budućih promjena 6*. Osijek: Sveučilište u Osijeku, str.165-190
31. Stipčević, E. (1997). *Hrvatska glazba, povijest hrvatske glazbe do 20. stoljeća*. Zagreb: Školska knjiga
32. Špehar, S. (2004). *Glazba i ti 6 udžbenik glazbene kulture za 6 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
33. Špehar, S. (2004). *Glazba i ti 7 udžbenik glazbene kulture za 7 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
34. Špehar, S. (2004). *Glazba i ti 8 udžbenik glazbene kulture za 8 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
35. Špehar, S. (2006). *Glazba i ti 5 udžbenik glazbene kulture za 5 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
36. Špehar, S. (2007). *Glazba i ti 5 udžbenik glazbene kulture za 5 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
37. Špehar, S. (2007). *Glazba i ti 6 udžbenik glazbene kulture za 6 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
38. Špehar, S. (2007). *Glazba i ti 7 udžbenik glazbene kulture za 7 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.
39. Špehar, S. (2007). *Glazba i ti 8 udžbenik glazbene kulture za 8 razred osnovne škole*. Zagreb: Školska knjiga.

40. Vidulin, S. (2014). Reforme odgojno-obrazovnog sustava u Hrvatskoj i odjeci na glazbenu nastavu u osnovnoj školi, *9. internacionalni simpozij Muzika u društvu*. Sarajevo, *CROSB*: 748101
URL: <https://www.bib.irb.hr/748101> (preuzeto 3.9.2022.)
41. Vidulin-Orbanić, S. (2001). Otvoreni model nastave glazbene kulture: slušanje glazbe i glazbeno opismenjavanje uz pomoć glazbala u IV. Razredu OŠ. *Tonovi*, 37/38, 2001, 16 (1,2)
42. Vidulin, S., Plavšić, M., Žaukar, V., (2020.) *Spoznajno-emocionalno slušanje glazbe u školi*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Muzička akademija u Puli
43. Vidulin-Orbanić, S., Duraković, L. (2012.) *Metodički aspekti obrade muzikoloških sadržaja-Mediji u nastavi glazbe*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za glazbu
44. Završki, J., Njirić, N., Županović, L. (1996). *Pjevajte i svirajte udžbenik glazbene kulture za 5 i 6 razred osnovne škole*. Zagreb: Znanje.
45. Završki, J., Njirić, N., Županović, L. (1994). *Iz svijeta glazbe udžbenik glazbene kulture za 7 i 8 razred osnovne škole*. Zagreb: Znanje